

Biên soạn:

PTS. NGUYỄN MINH

Hiệu đính:

VIỆT CHƯƠNG

KỸ THUẬT GÂY GIỐNG & CHĂM SÓC CÁ TAI TƯỚNG

NEW EDITION!

Every Photo in
Full Color.

NHÀ XUẤT BẢN MỸ THUẬT

TÀI LIỆU
MÔI

**Phương pháp chăm sóc
cá Tai Tượng**

mon 730

Biên soạn: PTS. NGUYỄN MINH
Hiệu đính: NV. VIỆT CHƯƠNG

Thú chơi cá kiểng

KỸ THUẬT MỚI VỀ
CÁ TAI TƯỢNG

ĐÔI LỜI GIỚI THIỆU

Mục đích của sách này là hướng dẫn cho những người chưa biết nhiều về loài cá Tai Tượng, có thêm kiến thức để nuôi cá khỏe trong một thời gian dài.

Loài Tai Tượng rất thú vị đối với người chỉ biết sơ qua về chúng, và mong muốn tạo điều kiện sống tốt cho chúng. Chúng sẽ là những con vật đáng yêu, nếu điều kiện sống được chăm sóc tốt. Và ngược lại, chúng sẽ là những vật gây phiền phức không nhỏ cho người nuôi.

Cuốn sách sẽ giới thiệu từng bước, từng phần riêng lẻ, chủ yếu cho những người mới nuôi cá Tai Tượng, và cũng là những hướng dẫn cho những người không sở hữu cá Tai Tượng, nhưng lại muốn biết cách chăm sóc như thế nào....

GIỚI THIỆU TỔNG QUÁT

Tên thông thường:

Loài cá phổ biến đối với người Mỹ giống như loài Tai Tượng, được xem như là Peacock Cichlid và Velvet Cichlid. Cái tên Velvet Cichlid thông dụng ở nước Anh, những nước hiện và trước đây của chính phủ cộng hòa Anh hơn là ở Mỹ.

Cái tên Peacock Cichlid mô tả loài cá Tai Tượng lớn phải mang ít nhất một trong các dấu sau đây: một chấm đen, xung quanh là một vòng tròn có màu sáng hơn, gần đuôi có một đốm giống như ở đuôi công. Tên Velvet Cichlid có lẽ do so sánh sự nhỏ bé về kích cỡ. Còn tên Oscar (Tai Tượng) không phải do quan sát cũng như do một qui tắc chặt chẽ nào đó, nó là tình cờ.

Cái tên Tai Tượng của con cá đã được phổ biến khắp nơi. Có lẽ Oscar là tên của một người nào đó đặt ra theo một lý do nào đó, hoặc là sự sai lệch từ tên khoa học của nó, mà cũng có thể do cách gọi ở vùng Nam Mỹ.

Tên khoa học của cá Tai Tượng:

Xuất phát từ tên Lobotes Ocellatus do Baron Cuvier đặt vào đầu những năm 1800, loài cá Tai Tượng ngày nay có tên khoa học là *Astronotus ocellatus*. *Astronotus* có nghĩa là được làm dấu bằng một ngôi sao trên lưng. Và chữ *Ocellatus* có nghĩa là mang vết hình mắt. Nhiều loài cá khác thường là cùng họ với nhau do cùng có vết hình mắt, vì thế cá Tai Tượng cũng không phải là ngoại lệ. Nếu bạn muốn tham dự vào cuộc tranh cãi về chức năng của các đốm của loài cá Tai Tượng thì xin mời. Hàng đồng giấy mực đã viết về chức năng của những đốm này, nhưng rút ra được kết luận nào, cũng như những chứng minh, đều cho rằng chúng không có công dụng gì.

Gia đình cá Tai Tượng:

Astronotus Ocellatus thuộc họ Cichlidae là loài cá nước ngọt, xuất hiện nhiều tại Châu Mỹ và Châu Phi, và một số ở Châu Á. Không ai biết được có bao nhiêu loài Cichlids bởi vì lâu lâu lại thấy xuất hiện một loài mới, và những loài Cichlids vùng Châu Phi, Châu Mỹ thì khác xa so với hệ cá mới được khám phá.

Sự thông minh của cá Tai Tượng:

Ngoài sự khác biệt về hình thể với các loài cá khác chúng còn được phân làm từng cấp độ theo một yếu tố nữa là chúng thông minh hơn những loài cá khác nuôi trong hồ. Chúng tôi cho là chúng thông minh hơn, nhờ chúng cho thấy khả năng thể hiện mục đích cao trong hành động hơn những loài cá khác. Chúng dường như nhận thức tốt hơn những gì xảy ra chung quanh chúng. Tính cách của chúng được tìm lại dưới dạng một từ là "có tính người". Ví dụ như bạn so sánh hành động của một nhóm cá thiên thần hay cá Tai Tượng, hoặc Mouthbrooders Ai Cập khi mà chúng vượt qua được cuộc sống trong bể lớn với hành động của một nhóm ngựa vằn và ngựa Bắc (Barb)

trong cùng thùng chứa như nhau, bạn sẽ hiểu được tính người của loài cá ở đây là gì. Dù dường như không chú ý đến bước chân điên cuồng của loài ngựa Bắc (Barb) và ngựa vằn tương phản với hành động của loài Cichlid, dù di chuyển chậm hơn nhưng chúng xác định nơi này đến nơi khác trong hồ. Những loài khác thì ra vào, nhưng Cichlid lại thăm dò tỉ mỉ.

Đối với loài cá Tai Tượng, chúng dường như biết được những gì chúng đang làm. Mặc dù loài Cichlid không phải là loài thông minh nhất đối với các loài nuôi trong hồ, nhưng chúng vẫn là một trong những loài Cichlid khéo léo nhất.

Lời nhận xét sau là kết quả sự quan sát và tham luận của những nhà chơi cá kiếng, không phải là kết quả kiểm tra của phòng thí nghiệm. Vài thử nghiệm đã được tiến hành xác định trí thông minh của các loài Cichlid khác nhau, thì cá Tai tượng là loài Cichlid thông minh nhất. Chúng có khả năng nhận thức cao hơn về những người nuôi chúng hơn là những loại cá khác. Và chúng là một trong số rất ít những loài cá có phản ứng với những

ảnh hưởng của loài người.

Về mặt này, loài cá Tai Tượng thống trị hoàn toàn thế giới loài cá nước ngọt. Cá Tai Tượng có thể trở thành loài vật được ưa thích đối với nhiều người.

Tính phổ biến của loài cá Tai Tượng:

Loài cá Tai Tượng có cá tính, và xuất phát từ quan điểm duy trì tính đại chúng, đây là công việc phải làm và vì người ta không tốn nhiều thời gian chăm sóc. Chúng không có màu sắc gì đặc biệt, chúng quá lớn đối với hầu hết các hồ nuôi, chúng rất cừ, khá khó khăn trong ăn uống, và ăn uống khá bẩn thỉu. Đó là lý do vì sao chúng luôn bị những người chơi cá tìm kiếm.

Chúng là loài cá thú vị hơn hết các loài cá khác vì cách cư xử của chúng thể hiện sự suy nghĩ. Hãy xem một con cá Tai Tượng sắp xếp lại các hòn sỏi và đá trong hồ cho phù hợp với nó, hay quan sát những con cá Tai Tượng tranh giành một việc gì, bạn thấy giống như sự chơi khăm và sự khoe khoang của những

người có tính ghen tị. Do đó, điều này rất thú vị. Hãy quan sát một con cá Tai Tượng lưng sục và tấn công một miếng mồi cá, trông như một hành động thống trị. Những loài cá khác, đặc biệt là Cichlid thể hiện cùng hành động bằng cách này hay cách khác, nhưng chúng không thể hiện được sự chăm chú như loài cá Tai Tượng. Kích thước của loài này là vấn đề đáng quan tâm. Những con cá Tai Tượng trưởng thành thường lớn hơn những loài cá nuôi trong hồ, do đó cần quan tâm đến những hành động của chúng, trong khi những loài nhỏ hơn thì không cần thiết. Lấy ví dụ, loài *Nanochromis nudiceps* sẽ làm rối loạn nhiều sói hơn cá Tai Tượng, tỉ lệ kích thước giữa con *Nanochromis* lớn nhất và một con cá Tai Tượng là không đáng kể, nhưng những hành động của loài cá Tai Tượng thì không thể bỏ qua.

Bất chấp những lý do trên, loài cá Tai tượng rõ ràng là phổ biến. Những con cá Tai Tượng trưởng thành có giá cao hơn những loài cá cao giá khác.

Một điểm khác biệt lớn giữa loài cá Tai

Tượng giá cao và loài Oddballs giá cao như những con Snakehead và Colossma và những loài cá kiểng khác, là cá Tai Tượng vẫn bán được, nếu trông bề ngoài chúng chỉ bằng phân nửa những loài khác. Những người mua bán thường mua chúng ngay trong khi những loại cá khác anh ta cần dùng đối với hồ to hơn, sau một thời gian nuôi.

Đây là một loài cá lớn, thông minh rất đáng để nuôi từ lúc bé để bán. Những người nuôi cá kiểng ham muốn làm ra tiền từ những công việc họ thấy thích làm và hoàn toàn hợp lý, khi thấy rằng họ sẽ sẵn sàng nơi rộng hồ thêm. Nhiều con cá Tai Tượng nhỏ được người ta mua với ý nghĩ rằng khi chúng đẻ trứng chúng là cái máy làm ra tiền. Những con cá Tai tượng trưởng thành là mục tiêu của việc đầu tư tiền bạc dựa trên nền tảng là thu lợi được. Những kiểu giấc mơ như vậy luôn bị đổ vỡ dù sớm hay muộn. Hầu hết những người nuôi cá Tai Tượng không có đầu óc nghệ thuật hay sự kiên trì cần thiết để lợi dụng sự đầu tư của mình. Nhưng, cũng như vậy đối với những người nuôi cá Tai Tượng sẽ có được lợi tức lớn, những người chơi cá quan tâm và bán loại

Astronotus trưởng thành.

Tính xâm lược của loài cá Tai Tượng

Một điều quan trọng là tính cách của loài cá Tai tượng với các con khác trong cùng một hồ. Mặc dù người ta nói rằng cá Tai Tượng dữ tợn, nhưng thật ra cá Tai Tượng không phải là loại cá hung hăng. Chúng có khuynh hướng trấn áp các con khác bé hơn, nhưng không hoàn toàn hung dữ. Chúng ăn những con nhỏ hơn và khống chế những con cá nhỏ, nhốt chúng vào góc hồ để dành làm thức ăn. Nhưng, chúng không bơi quanh hồ với mục đích tiêu diệt hết những con cá trên đường bơi như những loài khác.

Loài cá Tai Tượng cũng rất nóng nảy và hiếu chiến, nhưng không thường xuyên. Một ngoại lệ đối với nguyên tắc chung này là tính tình của những con thời kỳ đẻ trứng. Các cặp cá loài cá Tai tượng thỉnh thoảng chiến đấu vì sự sống còn. Tính hiếu chiến của loài cá Tai Tượng tăng lên khi chúng lớn hơn và già hơn. Những con còn trẻ hiếu chiến hơn những con đã trưởng thành.

Cá Tai Tượng có thể nuôi chung với các loài cá khác. Có thêm những loài cá khác để chúng không bị ăn thịt và bị uy hiếp. Những loài nuôi chung là cá mè, và loài Cichlid có cùng kích cỡ với cá Tai Tượng, loài ngựa bác như Tinfoil barb, loài Chraocid to như Anostomus, Porinus và Metynnis. Nhưng tốt hơn hết là chỉ nên nuôi mỗi giống cá Tai Tượng.

Các trạng thái màu sắc khác nhau:

Cho đến vài năm trước đây, những con trưởng thành chỉ có một màu đó là màu thông thường như loại trong sách này.

Đầu năm 1969, ngành kinh doanh cá bắt đầu xuất hiện với loài cá Tai Tượng đỏ. Theo ý kiến của nhiều người, loài cá Tai Tượng đỏ trông đẹp hơn và ngày nay chúng trở nên phổ biến. Chúng được một doanh nhân người Thái là ông Charoen Pattabongse phát hiện trong đám cá Tai Tượng bình thường, và phát triển chúng lên. Một loài khác là Astronotus, có màu sắc giữa loài đỏ và loài màu thông thường, hiện nay gọi là cá Tai Tượng Hổ, hay

còn gọi là cá Tai Tượng hổ đỏ.

Hình dáng bên ngoài do ảnh hưởng tuổi tác:

Hoàn toàn khác biệt khi cho rằng sự khác nhau giữa các dải màu sắc là sự khác biệt giữa con cá Tai tượng nhỏ, trưởng thành hay lớn tuổi. Cá Tai Tượng nhỏ có màu nâu sẫm gần như đen, với những sọc màu kem trên khắp cơ thể. Khi lớn lên, các sọc này biến mất và thay bằng màu đỏ và nâu. Những con trưởng thành có màu nhạt hơn những con già và chưa có đốm, nhưng không thể lầm chúng được, trong khi loại nhỏ đôi khi bị lầm là loài cá khác.

Nguồn gốc các loài Tai Tượng:

Phạm vi thông thường của loài *Astronotus Ocellatus* hoang dã là vùng Bắc Mỹ. Số ít xuất hiện ở Nam Florida. Loài cá Tai Tượng ngày nay được xác nhận ở Florida, nơi mà chúng luôn bị câu vì giải trí và làm cá thịt. Chúng được đánh giá cao cho việc câu cá, nhưng khẩu vị thì kém. Loài cá Tai Tượng có

thể trở nên phổ biến ở vùng nước Florida khi một vài con trốn từ chỗ ấp trứng ở trong hang.

Kích thước và tuổi thọ:

Chúng ta vừa đề cập đến những con cá Tai Tượng trưởng thành có kích thước lớn hơn những loại hồ tiêu chuẩn, nhưng chính xác là lớn như thế nào. Có hai vấn đề ở đây, một là kích thước lớn nhất khi bị nhốt trong hồ ngoài. Thông thường cá nuôi trong hồ bé hơn, dù rằng một con *Astronotus* hoang có thể dài đến 50 phân, nhưng hồ chỉ cần kéo dài đến 3 thước. Con nào lớn hơn chiều dài này là khổng lồ. Nếu điều kiện sống tốt, không vì lý do tai nạn, loài cá Tai Tượng phải sống ít nhất là 10 năm, bởi vì người ta thấy rằng nuôi trong hồ, chúng sống hơn 15 năm.

CHUẨN BỊ CHỖ CHO CÁ TAI TƯỢNG

Hồ nuôi:

Nói chung, cá lớn cần hồ lớn, dĩ nhiên là loài cá Tai Tượng cũng vậy. Cơ bản, dựa theo chiều dài của cá, loài cá Tai Tượng thậm chí cần hồ rộng hơn những loài khác. Bởi nó là loài dạng tròn chứ không phải dài và nó càng phình to hơn khi ăn.

Vì những lý do này mà cá Tai tượng cần loại hồ rộng hơn nhiều so với kích thước của nó. Nguyên tắc là vậy, nhưng thực tế ít khi áp dụng đúng. Thường khi nuôi cá, người ta nghĩ rằng chỉ cần thuận tiện cho cá là được, và sau đó họ mua cá về bất chấp những gì nó cần, và hy vọng rằng mọi điều đều tốt đẹp, cho dù không thể cho nó một cái hồ rộng hơn. Do vậy, cần có sự hướng dẫn cần bao nhiêu dung tích hồ cho 3 phân chiều dài của cá Tai Tượng.

Nguyên tắc là cần 15 lít dung tích hồ cho 3 phân chiều dài của cá (chiều dài này là của thân chứ không kể đuôi). Một số người lại đề ít hơn nên gây sự khó chịu cho cá. Một số khác lại đề nhiều hơn, và điều này tất nhiên là có lợi cho cá, bởi vì không có gì tốt bằng tăng thêm độ lớn của hồ cho cá.

Sự hướng dẫn đó không xét đến hình dáng của hồ, đây là một yếu tố quan trọng để xác định dung tích hồ chứa và là yếu tố quan trọng cần kể đến. Vì vậy một hồ có chiều cao lớn sẽ có thể tích lớn hơn, nhưng những kích thước cơ bản như nhau không thể nuôi nhiều cá Tai Tượng hơn vì sự gia tăng thể tích của nó. Lấy ví dụ hồ loại 100 lít có kích thước cơ bản giống loại hồ tiêu chuẩn 150 lít.

Cần chú ý lọc nước hồ (không cần hệ thông khí, vì quá trình lọc cũng bao gồm việc thông khí) và nước cũng phải được thay đổi liên tục. Dĩ nhiên là không xao lãng công việc cho cá ăn. Những thay đổi đột ngột về nhiệt độ và sự nhiễm độc (do kim loại hoặc những hợp chất độc hại khác bên trong) cần phải hết sức chú ý. Cá Tai Tượng cũng là loài cá bình

thường nhưng cũng phải chú ý rằng mặc dù kích thước chúng nhỏ hơn, nhưng cũng không thể nuôi với những loài cá khác. Vì khi lớn lên, chúng sẽ ăn thịt những con nhỏ hơn. Còn đối với con lớn lên cùng với chúng lại không tốt cho điều kiện sống của nó. Có hai điều cần lưu ý ở đây: đối với người mới chơi cá, thể tích hồ bị giới hạn thì không thể nuôi được cá Tai Tượng (hồ 150 lít chỉ nuôi được cá Tai Tượng loại nhỏ). Còn với những người muốn nuôi nhiều cá Tai Tượng để cho đầy hồ, trong một hồ to hơn loại thông thường thì họ lại không thể.

Nếu bạn muốn nuôi một con cá Tai Tượng bất chấp kích cỡ của hồ mà bạn có, bạn sẽ không thể nào nuôi được một con vừa ý muốn. Nếu hồ nhỏ bạn chỉ nuôi được những con cá bé. Những cá Tai Tượng nhỏ không có tính cách của những con vật nuôi trong nhà như những con đã trưởng thành. Nhưng nuôi chúng vẫn thú vị hơn nhiều so với những loại khác có cùng kích cỡ.

Vì thế, trong một vài phương diện, điều đó lãng phí hồ nuôi, nếu ta chỉ nuôi một con

cá Tai Tượng nhỏ (hay nhiều con Tai Tượng nhỏ). Với hồ nhỏ khoảng 25 lít chỉ nuôi vài ba con cá nhỏ loại khác hợp hơn là nuôi một con tai tượng còn nhỏ.

Khi bạn muốn cá Tai Tượng lớn hãy mở rộng thêm dung tích của hồ. Thích hợp nhất là hồ 150 lít. Xin nhớ một điều quan trọng là kích cỡ hồ đóng vai trò lớn trong việc xác định không chỉ tỉ lệ tăng của cá mà còn cho chúng một lượng dự trữ để đảm bảo an toàn khi những điều kiện sống bắt đầu xấu đi. Ví dụ: ở những nước nhiệt đới, với một hồ lớn, bạn có nhiều cơ hội xoay sở và có thể tránh được những điều kiện xấu so với một cái hồ nhỏ hơn (ngay cả khi hồ nhỏ không có nhiều cá).

Hãy lấy ví dụ với một cá cùng loại. Một con *Apistogramma ramirezi*, được nuôi trong hồ 50 lít, nó có thể chịu đựng một nhiệt độ thấp không đổi là 20°C trong hai tuần trước khi thấy chúng yếu đi. Nhưng trong hồ 100 lít cá có thể chịu đựng được lâu hơn trong cùng điều kiện nhiệt độ, và trong cùng một thời gian, hiển nhiên nó chịu được nhiệt độ thấp hơn.

Một điều quan trọng cần lưu ý là sự thay đổi kích thước của cá ảnh hưởng đến việc thay đổi kích thước hồ. Khi một con cá Tai tượng nhỏ tăng chiều dài từ 5 phân đến 10 phân thì bạn phải nghĩ đến việc cần phải tăng kích thước hồ...

VẬT DỤNG TRANG TRÍ HỒ

Hệ thống lọc

Trong một chừng mực nào đó, nhu cầu của hệ thống lọc phụ thuộc vào kích thước cá nuôi. Nếu con cá Tai tượng cần hồ lớn thì hệ thống lọc cũng phải tốt. Nhưng đôi khi phụ thuộc vào sở thích của cá, đặc biệt là sở thích về ăn uống. Cá Tai Tượng là loài ăn uống bừa bãi hơn những loài khác có cùng kích cỡ. Những con cá Tai Tượng lớn “Chomp” nhai và xé thức ăn, và khạc ra những hạt nhỏ phân tán khắp nơi trên bề mặt hồ làm thối rữa. Sự thối rữa này tiềm ẩn sự nguy hiểm cho sức khỏe của cá. Những hợp chất hữu cơ không an toàn bị lơ lửng trong hồ, do vậy, cần phải có lọc nước. Để tránh cho hệ thống làm việc quá tải, ta hãy dùng hệ thống lọc thật mạnh so với kích thước của hồ.

Đối với hồ nhỏ, loại 50 lít thì ta dùng loại lọc nhỏ, có thể dùng lọc bằng sỏi, dù những con cá Tai Tượng thích đẩy những cục sỏi xuống đáy hồ, và đẩy xung quanh để vừa ý chúng.

Dùng hồ lớn để nuôi cá Tai Tượng lớn. Hệ thống lọc phù hợp nhất là bộ lọc loại mạnh. Loại này đẩy nước thẳng trực tiếp hơn là dựa vào công suất của không khí, tạo chân không để đưa nước lọc trở vào hồ. Vì thế có thể lọc nhiều nước hơn và thuận lợi hơn cho hồ lớn. Cũng như, loại bộ lọc này tạo được dòng chảy của nước, và điều này có lợi hơn cho cá. Những hệ thống lọc khác cũng tạo được dòng chảy nhưng không mạnh bằng. Nếu nuôi cá Tai Tượng lớn nên dùng hệ thống lọc mạnh. Và nó cũng cần thiết khi bạn nuôi nhiều cá Tai Tượng lớn (hoặc nhiều cá Tai Tượng nhỏ). Không có bộ lọc nước, loài cá Tai Tượng vẫn có thể sống được, nhưng người nuôi phải mất nhiều công sức để chăm sóc.

Một điểm rất quan trọng là chất lượng nước cho cá Tai Tượng phải tạo sự thay đổi liên tục bên trong nước. Đây là yếu tố cơ bản

cho sự thành công lại không được lưu ý tới. Ngay người bán cũng không hề dặn dò người mua, và những người đã từng nuôi cá lại không chỉ dẫn cho những người mới bắt đầu tập nuôi. Nhưng nó không phải cực kỳ quan trọng, việc tạo sự thay đổi bên trong liên tục có thể đảm bảo sức khỏe cho cá. Nó cải thiện màu sắc, sự phát triển, tính cách, còn giúp cá chống lại bệnh tật, cải thiện khả năng đẻ trứng... Nó còn mang nhiều ảnh hưởng có lợi, không gây hại. Ta đừng quan tâm đến hệ thống lọc phức tạp và hiệu quả như thế nào, không có gì thay thế được sự luân chuyển nước bên trong. Ngay cả hệ thống lọc dùng đất có nhiều tảo cát được thiết kế cho hồ nuôi, cũng không thể lấy hết những thứ không tan gây ô nhiễm cho nước do sự bài tiết của cá. Bộ lọc khi dùng kết hợp với loại than hoạt tính và than chì tốt nhất. Những chất bài tiết của cá từ từ gây nhiễm độc trong nước, do vậy bắt buộc phải thay đổi nước.

Nên sử dụng công thức sau: một tuần một lần, lấy 25% lượng nước ra và thay bằng nước mới. Tốt nhất là dùng nước đã lấy vài ngày để chất khí không hòa tan có cơ hội bay đi.

Nhưng cũng không cần khát khe như vậy, nó phải gắn với nhiệt độ nước trong hồ. Cần làm cho việc thay nước này trở nên quen thuộc với con cá của bạn, và nó sẽ thấy thích thú. Khi thay nước cần phải lấy hết những mẫu thức ăn còn sót.

Cây và vật liệu trang trí.

Những con cá Tai Tượng nhỏ có thể nuôi trong hồ có trồng cây (có thể là cây có rễ), vì chúng không đụng gì tới cây. Còn cá Tai tượng lớn thì không được, ngoại trừ những cây lớn. Những cá Tai Tượng lớn thường nhổ gốc cây lên, dù cây to được trồng trong sỏi hay chậu đặc biệt. Trong đời sống hoang dã, những cây lười kiếm vùng Amazone không thể sống nổi với những con cá Tai Tượng lớn.

Tốt hơn hết, hãy để cho cá được sống thoải mái. Nếu chúng cảm thấy khó chịu trước cây cối thì trong hồ bạn không nên trồng một cây gì. Bạn có thể trồng cây nhựa và cột chặt chúng xuống bằng những hòn đá. Cá Tai Tượng sẽ không đụng đến những cây như vậy.

Những loại cây nổi lơ lửng như rong rêu lại là một vấn đề khác. Những con Cá Tai Tượng lớn sẽ không làm gì những cây này (cũng có lúc chúng ăn). Những rong rêu này làm giảm lượng ánh sáng chiếu vào hồ, mang lại một tác dụng tốt vì loài cá Tai Tượng không thích trong hồ quá sáng. Chúng thích ánh sáng dịu hơn, và trông chúng khá hơn dưới ánh sáng này. Dĩ nhiên bạn có thể tạo loại ánh sáng này bằng cách dùng các bóng đèn tròn với công suất nhỏ, và như vậy thì khỏi dùng rong rêu. Những động vật nhỏ vốn là môi của cá Tai Tượng thường ẩn nấp trong rong rêu, nhiều khi vì vậy mà cá thiếu môi.

Nhiều người không quan tâm đến việc trồng cây. Họ dùng hồ trống hoặc để đá mà thôi. Hồ trống thì nhìn không đẹp. Người nuôi cá Tai Tượng nào quan tâm đến vẻ thẩm mỹ cho hồ cá thì có thể dùng đá sỏi. Mặc dù chỉ cần vài viên đá không quá đắt và không nguy hiểm cho chất lượng nước.

Trang trí hồ cá bằng đá là phương pháp thông dụng và rẻ tiền nhất, chúng cũng lôi cuốn nếu sắp xếp có nghệ thuật. Nếu bạn

không làm được hay không quen sắp xếp các
phiến đá, bạn có thể mua chúng đã được làm
sẵn. Chúng có hình dạng mép đá, gờ đá, hang
động giữa các hình thù nhân tạo khác. Nhưng
phổ biến nhất là các nền đá tảng được dùng
để phủ toàn bộ phía sau hồ. Hầu hết, những
phiến đá này được đặt trước và sau hồ và
trông khá lôi cuốn. Chúng cũng khá đắt tiền.
Bạn có thể tự làm tấm nền bằng cách cắt tấm

ô nhiễm và gây thương tích cho cá.

Hệ thống sưởi:

Nhu cầu thiết bị sưởi phụ thuộc một phần
vào nhiệt nơi bạn sống, và một phần vào kiểu
phát triển của cá, và cả kích thước của hồ. Một
số người chơi cá Tai Tượng không có nhu cầu

thật sự về thiết bị sưởi, bởi vì nhiệt độ nơi họ sống không xuống thấp để cân ổn định nhiệt cho nước. Loài cá Tai Tượng có thể chịu được nhiệt độ 20°C dễ dàng mặc dầu nhiệt độ này không giúp cá phát triển. Nhiệt độ nên giữ trong khoảng 25°C , hoặc cao hơn chút ít. Khi cá đẻ trứng nhiệt độ có thể cao hơn chút đỉnh. Ở những vùng nhiệt đới cá Tai Tượng có thể được nuôi ngoài trời.

Nói chung, việc mua hệ thống sưởi là tốt nhất, và phải bảo đảm cho hồ lớn. Nếu nơi bạn đặt hồ cá có nhiệt độ trên 20°C thì bạn không cần đến máy sưởi. Trừ trường hợp bạn muốn tăng nhiệt độ cho hồ lên đến mức 27 hoặc 30°C thì phải dùng đến hệ thống sưởi. Loại máy sưởi nào cũng được nhưng khi dùng phải cột thật chặt, vì con cá Tai Tượng có thể bứt chúng ra khỏi hồ. Và đây là một tình huống rất nguy hiểm. Với máy sưởi ngầm thì tốt, nhưng giá hơi đắt.

Thiết bị chiếu sáng:

Những hiệu ứng trong hồ nhằm hai mục đích chính: cung cấp ánh sáng cho cây sống,

và ánh sáng để người nuôi nhìn vào hồ. Nếu không trồng cây trong hồ, nó nhận đủ ánh sáng ngẫu nhiên bên ngoài, và không cần một bộ phận chiếu sáng trong hồ làm gì cả. Xin nhớ là loài cá Tai Tượng không thích ánh sáng rực rỡ. Nếu hồ nuôi là để trang trí trong nhà thì bạn cần nó sáng nhưng đừng để ánh sáng chói lóa. Với cá cá Tai Tượng đỏ, nên dùng đèn neon sẽ đẹp hơn.

Nắp che:

Mỗi hồ nuôi cá Tai Tượng cần được che phủ, mặc dầu đây không phải là loại cá ưa nhảy ra ngoài, nhưng thỉnh thoảng biết đâu nó hứng chí nhảy ra thì sao? Nắp che còn giữ được cho hồ khỏi bị bụi bặm và chất bẩn từ bên ngoài lọt vào. Lượng bụi đóng ở đáy hồ tuy không gây ảnh hưởng đến thể tích hồ nhưng cũng ảnh hưởng đến cá. Nên nhớ là bụi thuốc trừ sâu và những chất ô nhiễm tiềm tàng khác lúc nào cũng lơ lửng trong không khí chung quanh hồ cá. Vì vậy, hồ phải có nắp che để ngăn ngừa những chất độc hại xâm nhập vào nước. Có những con cá Tai Tượng

thích tóe nước ra ngoài bằng cách vẩy đuôi quanh mặt hồ. Vì vậy, với những con nhỏ ta có thể che hồ sơ sịa, nhưng với cá Tai Tượng lớn, ta phải dần nắp lại cho thật chặt.

Các dụng cụ:

Tất cả những dụng cụ nhỏ và đồ nghề được sử dụng để nuôi cá: Nhiệt kế, lưới, ống xiphon, bộ dụng cụ đo độ pH và độ cứng của nước.

Những người nuôi cá Tai Tượng lớn cần đến loại lưới to, sợi lưới mềm. Tuy nhiên cũng có người nuôi cá lớn nhưng họ không hề dùng tới lưới. Nhiệt kế và ống xiphon là cần thiết. Thiết bị thử pH và độ cứng nước xét ra không cần thiết. Loài cá Tai Tượng vẫn sống và đẻ trứng trong những điều kiện độ pH thích ứng với nó.

CHĂM SÓC CÁ TAI TƯỢNG

Cá Tai Tượng là loài ăn thịt, chúng rất háu ăn, và đã có nhiều con bị chết vì bội thực.

Cá sống:

Cá Tai Tượng thích ăn thức ăn sống, đặc biệt là cá. Ta không nên cho cá ăn mãi một khẩu phần nhất định. Nếu bạn nuôi Tai Tượng và chăm sóc cho chúng lớn, ngoài việc mua thức ăn còn phải mở rộng hồ khi chúng đẻ, và chỗ để nuôi cá dùng làm thức ăn hằng ngày cho chúng. Nếu mua cá lớn, bạn có thể tiết kiệm được một số tiền, nhưng vẫn phải tốn tiền để mở rộng hồ ra.

Cá Tai Tượng, nếu điều kiện nuôi tốt, bạn sẽ thu được lợi lớn.

Nói chung, cá sống là thức ăn tốt nhất cho cá Tai Tượng. Chúng có độ dinh dưỡng cao,

dễ cho ăn và hầu như luôn phù hợp cho cá. Tuy nhiên cá sống làm môi có thể là vật ký sinh hay mang bệnh và chúng tấn công cá Tai Tượng.

Nhiều người có hồ nuôi cá môi riêng để cung cấp thức ăn cho cá Tai Tượng, và như vậy thì đỡ được một số tiền. Cá môi mua bên ngoài thường có giá cao.

Nuôi cá Tai Tượng ở vùng gần biển rất lợi, vì ở đó cung cấp một lượng phong phú những sinh vật dưới nước mà loài cá Tai Tượng rất thích. Những loài cá nước mặn được dùng làm cá môi là thức ăn thích khẩu của cá Tai Tượng. Ta có thể dùng trại, sò, cua nhỏ, tôm cho cá ăn, có điều sinh vật biển thường cứng hơn sinh vật ở nước ngọt, và điều này làm giảm giá trị phần nào.

Vùng nước ngọt cung cấp nhiều thức ăn bổ dưỡng cho cá Tai Tượng, nhưng những sinh vật sống ở vùng nước ngọt lại có nguy cơ truyền bệnh hơn là sinh vật ở nước mặn. Ngay cả tôm đồng cũng không nên làm môi cho cá Tai Tượng, mặc dầu chúng rất thích ăn.

Đũa: Dù cá tươi là thức ăn tốt nhất cho cá Tai Tượng, nhưng không được xem đây là nguồn thức ăn chính của chúng. Tốt hơn cả, người nuôi cá Tai Tượng nên có tối thiểu vài chế độ ăn không có chất thịt cho cá.

Những thức ăn sống thông thường có bán:

Sâu đất: Những thức ăn sống thông dụng là: sâu đất, tôm đồng (daphnia), bọ nước, sâu đỏ. Những thức ăn này có bán trên thị trường nhưng giá khá đắt. Chúng cũng có sự phù hợp khác nhau tùy vào mục đích sử dụng làm thức ăn cho cá Tai Tượng.

Sâu đất: (Tubife Worm).

Loại này thông dụng và rẻ nhất. Chúng thích hợp với mọi cỡ cá Tai Tượng, đặc biệt thích hợp cho cá Tai Tượng nhỏ. Nhưng sâu đất lại là thức ăn truyền nhiều thứ bệnh cho cá, nhưng nếu bạn biết dùng đúng cách thì không có vấn đề gì đáng ngại. Điều lưu ý thứ nhất là phải bảo đảm sâu khỏe mạnh, vì vậy phải xem xét kỹ trước khi mua cho cá ăn. Cứ

nhìn vào bể nuôi sâu, nếu thấy nước trở màu hồng hay đỏ thì đó là sâu sắp chết, đừng mua. Trái lại màu nước trong bể nuôi sâu trong trẻo, sâu lại chuyển động mạnh là sâu khỏe mạnh.

Việc thứ hai cần làm là phải rửa sạch sâu rồi mới cho cá ăn. Bỏ sâu vào một túi nhựa, để 2/3 nước vô túi, xoắn miệng túi lại rồi sau đó lắc mạnh, mục đích là loại mùi hôi ra khỏi con sâu. Sâu thường tụm lại thành từng búi, từng nui và trong đó có lẫn lộn rác rến. Việc lắc túi như vậy còn đem lại cái lợi là ta loại được phần rác ra dễ dàng. Rác sẽ nổi lên trên, còn sâu thì lắng xuống túi, vì vậy ta chỉ cần dốc phần nước ra ngoài cho rác trôi theo. Nên tiếp tục lắc như vậy độ ba bốn lần cho sâu hết hôi và rác không còn nữa... Nếu sâu đã bị bệnh, đứt khoát đổ bỏ, ta không nên vì tiếc của mà cho cá ăn.

Người bán và người nuôi cá thường nuôi sâu trong những cái chảo mở nắp dưới dòng nước lạnh chảy nhỏ giọt. Điều này làm con sâu sống và tạo điều kiện để chúng loại bỏ hết chất thải. Nơi tốt nhất để giữ sâu là tủ lạnh,

nhưng phải cho chút nước xâm xấp...

Cứ mỗi lần cho cá ăn là ta chịu khó rửa
sâu. Sâu sâu còn thừa có thể nuôi tiếp, và
chúng có khả năng giữ được chất lượng thêm
ba bốn ngày hoặc cả tuần, nếu bạn tuân thủ
đúng phương pháp rửa và nuôi giữ chúng như
sau thì dân.

Đảng cộng sản là lực lượng lãnh đạo duy nhất của nhân dân ta, là lực lượng duy nhất có khả năng lãnh đạo nhân dân ta đi theo con đường cách mạng xã hội chủ nghĩa, xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội và tiến tới chủ nghĩa cộng sản.

Đây là thức ăn rất tốt cho cá Tai Tượng và vược. Có thể mua tôm đông ở các gian bán cá ở chợ.

Đến nay, các địa phương đã có nhiều cố gắng trong việc thực hiện các nhiệm vụ được giao, nhưng vẫn còn một số hạn chế, bất cập. Do đó, cần tiếp tục nâng cao nhận thức, tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục, để người dân hiểu rõ và tự giác thực hiện các quy định của pháp luật, góp phần xây dựng xã hội văn minh, phát triển bền vững.

Loại động vật giáp xác sống ở nước ngọt, nhỏ hơn nhiều so với tôm biển, và phân dinh dưỡng cũng kém hơn. Chúng chỉ thích hợp để làm thức ăn cho cá Tai Tượng con. Loại thức ăn này cũng chứa nhiều ấu trùng gây bệnh, nên tốt hơn thỉnh thoảng ta mới cho cá ăn một lần mà thôi.

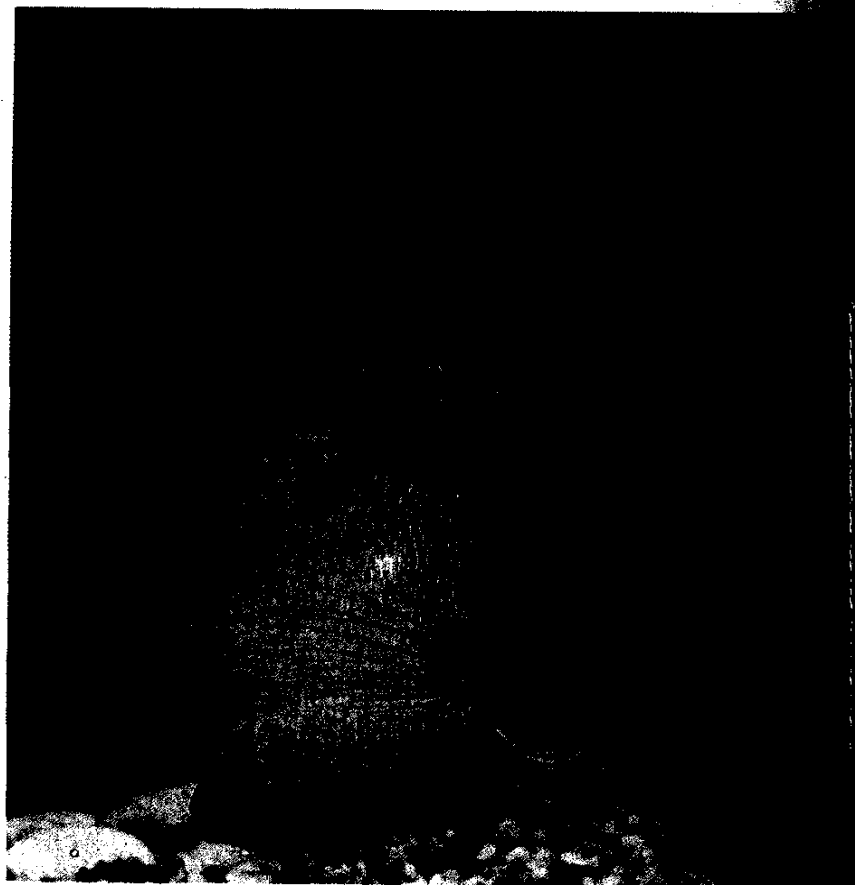
Sâu đỏ:

Sâu đỏ là loại thức ăn tốt nhất cho cá Tai Tượng, và những loại cá lớn, nhưng lại ít được phổ biến, vì giá chúng khá đắt. Tên khoa học của sâu đỏ là *Chironomus*. Đúng ra nó là ấu trùng chứ không phải là sâu, nhưng là một trong số ít những chất ăn tươi có giá trị mà ta có được từ ao hồ. Bạn cũng có thể bắt được những ấu trùng khác cùng họ sâu như: sâu thủy tinh (Glass worm) ấu trùng của loài ruồi nhướn *Chaoborus*. Chúng cũng là loại thức ăn dành cho cá rất tốt.

Những loại thức ăn tươi khác cơ bản:

Còn rất nhiều loại thức ăn tươi khác, nhưng hầu hết lại không phù hợp với điều kiện nuôi ở vùng nhiệt đới. Nếu xem trong Tạp chí dành cho những người nuôi cá ở vùng nhiệt đới bạn sẽ thấy một sự phân loại từ 9 đến 10 thức ăn tươi sống từ những con sâu cực nhỏ. Điều thú vị nhất đối với những loại thức ăn này là một khi bắt đầu nuôi bạn sẽ có được một nguồn cung cấp thức ăn. Tuy nhiên, phần lớn chúng chỉ hữu dụng lúc ban đầu cho những con cá Tai Tượng bé nhất.

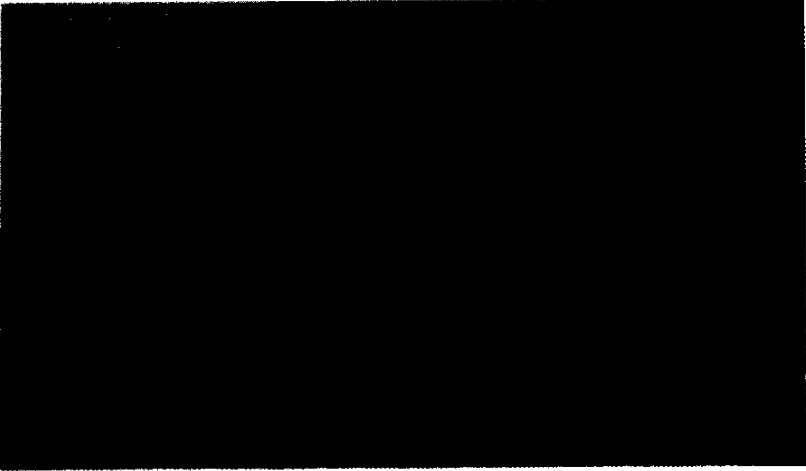
Mặc dù các nhận định cho rằng giống *Astronotus* chỉ có 1 đại diện, nhưng những nghiên cứu cho thấy chúng có 2 đến 3 loài. Hình trên là một con cá sắp trưởng thành và một con trưởng thành. Con *Crassipinnis* ở vùng Tây Nam Brazil.

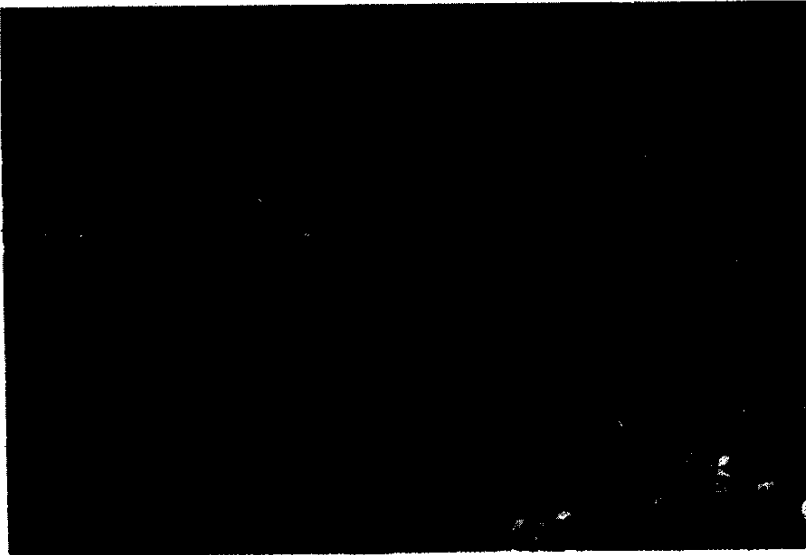
Một con cá Tai Tượng trưởng thành đang xòe branchiostegal membrane của nó ra để thể hiện sự không thoải mái trước một cái gì đó trong tầm nhìn của nó.

Colossoma oculus là giống characoid có thể sống chung với cá Tai Tạng

Hình trên là con Cichlasoma nicaraguense đã đạt đến kích thước có thể nuôi chung với cá Tai Tượng. Hình dưới cho thấy 2 con cá đang kéo miệng nhau khi thể hiện tình cảm trong giai đoạn tỏ tình.

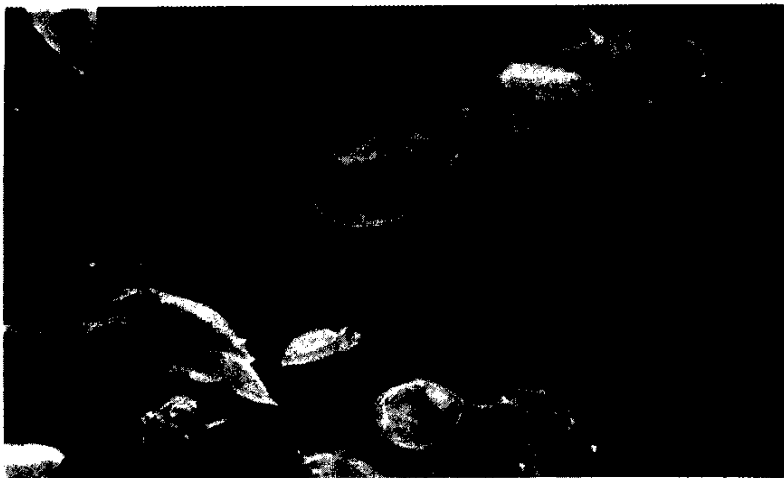
Từ trên xuống dưới: *sâu kiếng, trùn đỏ, trùn trắng.*

Cá Tai Tượng là những bậc cha mẹ tốt, nếu yên tĩnh, những đứa con của chúng có khuynh hướng cần cù mặc dù những con cá bột này thỉnh thoảng có hành động quấy rầy, bơi thành từng đàn quanh cha mẹ. Cá con có độ tăng trưởng khác nhau, và những con phát triển nhanh hơn trong bất kỳ bầy nào sẽ ăn những anh em nhỏ hơn nếu có cơ hội.

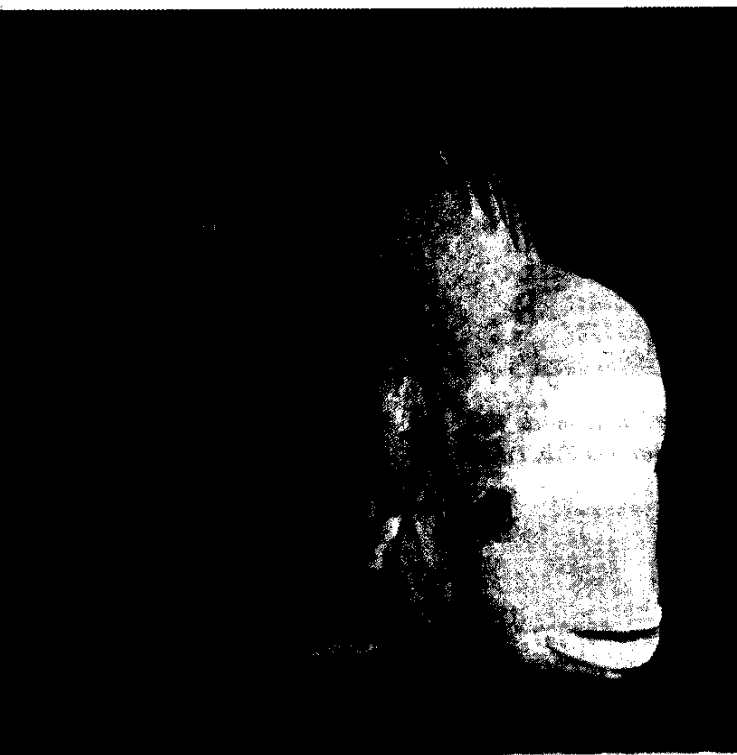
Một con cá Tai Tạng bạch tạng lớn. Loài này được phát triển lâu (khoảng 20 năm) trước khi loài cá Tai Tạng đỏ và những loài có hình dạng khác được phát triển.

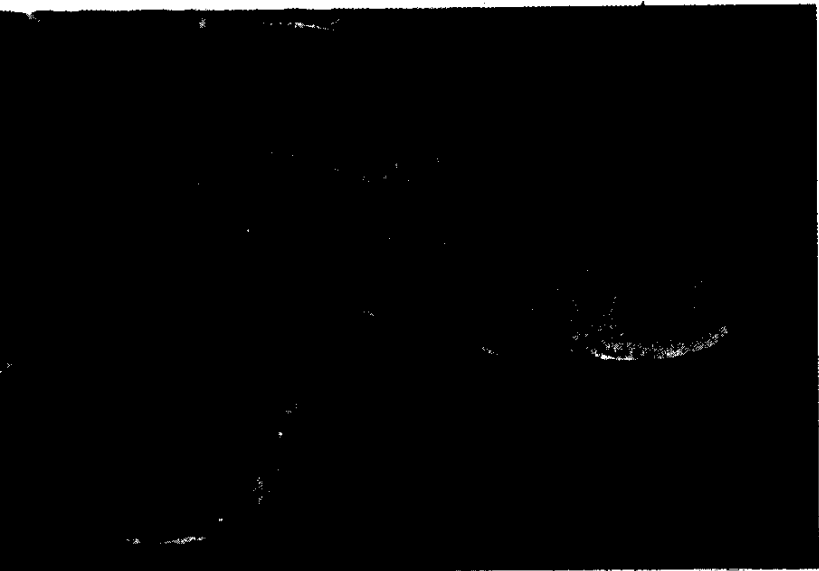
Ở trên: Bọ nước sống.

Ở dưới: Tôm đồng trưởng thành. Những con có trứng bạn thấy có chấm nhỏ ở trên.

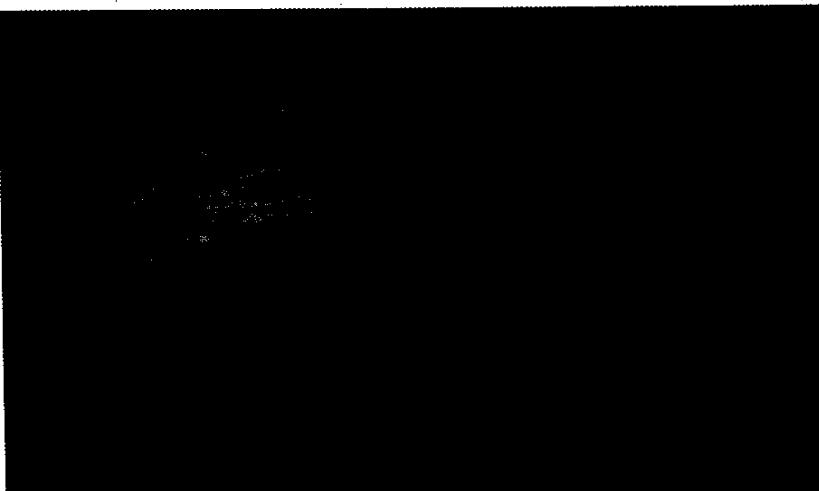

Cá Tai Tượng *Cichlasoma citrinellum*, trông rất giống họ hàng loài *C. labiatum* đỏ hung dữ, nhưng trong hồ lớn có thể nuôi chung với cá Tai Tượng.

Hình trên là loài Tai Tạng đỏ, hình dưới là loài mới: Cá Tai Tạng bạch tạng.

Những loại thức ăn tươi khác:

Bên cạnh những thức ăn tươi sống ta thường thấy ở những gian hàng bán cá, còn có nhiều loại khác mà cá Tai Tượng ăn được. Một vài loại dễ tìm, nhưng cũng có nhiều loại rất khó tìm. Có nhiều loại thức ăn tươi khác nhau ta có thể bắt được, vì tất cả chúng đều làm thức ăn cho cá được, nhưng hầu hết chúng đều có trở ngại về phương diện này hay phương diện khác, làm cho việc sử dụng chúng bị giới hạn. Ví dụ cá tươi dùng rất tốt, nhưng chúng có khả năng truyền bệnh cho cá nuôi, tôm đồng, và những loài giáp xác khác (kể cả loài giáp xác nước mặn) không phải là dễ có, và cũng chưa hẳn là thức ăn tốt để ta cho cá ăn thường xuyên. Bọ nước và những loại côn trùng khác, gồm cả ấu trùng và những con đã lớn, có thể mang lại nhiều phiền phức hơn là giá trị của chúng. Còn những động vật thân mềm lại quá nhũn và không giữ được lâu, nuôi chúng lại khó. Ốc sên là một trường hợp ngoại lệ và dĩ nhiên ốc sên cũng

là thức ăn tốt cho cá Tai Tượng. Bạn có thể nuôi ốc sên trong một hồ nhỏ, và thỉnh thoảng bằm ra cho cá ăn.

Trong tất cả các loại thức ăn thì giun đất (earthworm) là dễ bắt và ít tốn kém nhất. Bạn chỉ cần giữ chúng ở nơi mát. Chúng là thức ăn nhiều dinh dưỡng cho cá Tai Tượng lớn. Giun đất rất dễ nuôi, vì thế bạn có thể tạo được một nguồn cung cấp ăn quanh năm cho cá, mà lại không tốn kém bao nhiêu.

Những thức ăn khác, ngoài thức ăn tươi:

Bên cạnh thức ăn tươi và đông lạnh (như bọ nước, tôm đông, sâu đỏ, ấu trùng muỗi beefheart), còn rất nhiều thức ăn được đóng gói bán trên thị trường. Phần lớn là thức ăn khô, những cũng có vài loại ướt.

Những thức ăn khô có dạng: viên, miếng, hay khoanh. Chúng rất khác về cách sử dụng, về giá cả, giá trị dinh dưỡng, cất giữ và những yếu tố khác, nhưng cái chính đáng nói là rẻ tiền. Cá Tai Tượng không phải là loại cá kiếng điển hình nên có một vài loại thức ăn không

hợp khi chúng lớn. Với con cá Tai Tượng nhỏ, sự khác nhau về thức ăn khô đóng gói, đặc biệt là loại thức ăn có nhiều thịt cá, có thể biến thành khẩu phần ăn chính, nhưng với cá lớn sẽ cần loại thức ăn cố định hơn. Nhiều người nuôi cá Tai Tượng thường cho chúng ăn những thức ăn dạng viên. Mặc dù những thức ăn này có công thức đặc biệt giúp cá phát triển, nhưng không phải tất cả cá Tai Tượng đều chấp nhận loại thức ăn này. Vì vậy, tốt hơn ta nên cho cá ăn thử, nếu thấy hợp khẩu vị thì ta dùng nó làm thức ăn chính.

Những thức ăn khác: bột đậu nuôi

Hầu hết những người nuôi cá Tai Tượng với số lượng lớn gặp phải nhu cầu dùng thức ăn khác nhau, do cách thức ăn của loài cá Tai Tượng. Những thức ăn cho người và cho cá này thường rẻ và dễ dùng. Trong những loại thức ăn dùng cho cá gồm tất cả những loại tôm cua. Cá, tôm, cua có lợi điểm là dễ dùng, sạch và an toàn hơn vì chúng không chứa những chất béo làm bẩn nước.

Đối với cá và tôm, điều duy nhất mà bạn

cần tránh là những loài có chất dầu, và những loại thịt dai như mực ống, trai, sò, có thể làm bẩn nước nếu bạn dùng không đúng cách hoặc chúng không được sạch sẽ. Khi dùng trai, sò làm thức ăn cho cá Tai Tượng, ta chỉ dùng phần cơ của con vật, dùng dùng bất kỳ phần thịt mềm nào, cũng đừng xé phần cơ ra làm hai, và cho vào hồ những phần thịt mềm khác.

Thịt, tim và gan bò là thức ăn chủ yếu của cá. Với tim bò, trước tiên bạn phải cắt bỏ phần mô dai và xơ. Một vài người nuôi cá Tai Tượng bằng tim và gan bò đã đạt được kết quả tốt. Nhưng, thực tế cho thấy cá và tôm là thức ăn tốt hơn nhiều, chúng có những lợi điểm hơn. Nhiều người còn cho cá Tai Tượng ăn thịt Hamburger sống, nhưng điều này không tốt vì nó chứa chất béo.

Nhiều người nuôi cá Tai Tượng thích có một công thức thức ăn hỗn hợp riêng của mình, và sau đó làm lạnh để cho cá ăn dần. Đây cũng là cách tiết kiệm tiền bạc. Có người cho việc làm đó mang lại cho cá sự cân bằng trong việc ăn uống.

Thức ăn hỗn hợp ở nhà cho cá thường

gồm thịt, cá, tôm, ngũ cốc và các loại rau cải. Ngoài ra, còn thêm vài loại vitamine cần thiết khác. Tất cả những công thức trên trộn lẫn với nhau thành một hỗn hợp bột.

1. **Đặc điểm chung của văn học dân gian:**
 - **Nguồn gốc:** Văn học dân gian là sản phẩm của cộng đồng, được truyền miệng từ đời này sang đời khác.
 - **Đối tượng:** Văn học dân gian phản ánh đời sống, tâm tư, nguyện vọng của nhân dân.
 - **Hình thức:** Văn học dân gian có nhiều thể loại như: ca dao, tục ngữ, truyện dân gian, dân ca, v.v.
 - **Ngôn ngữ:** Văn học dân gian sử dụng ngôn ngữ dân tộc, giàu hình ảnh, nhạc điệu.
 - **Giá trị:** Văn học dân gian có giá trị giáo dục, giải trí, và bảo tồn văn hóa.

GÂY GIỐNG

Chọn cặp cá:

Một cá trống, một cá mái và một cái hồ đủ lớn, không nên để quá gò bó chật hẹp là điều kiện nuôi tốt đẹp. Điều đơn giản phải làm là cho cặp cá khoảng không và để mọi thứ được tự nhiên. Trong việc ấp cá, phải đảm bảo có một cặp cá và tạo cho chúng một nơi thích hợp để sinh sản.

Để đảm bảo có được một cặp cá như mong muốn, việc thực hiện cũng giống như các loài cá khác, để có được nhiều cá con và để chúng phát triển với nhau, hy vọng rằng xác suất toán học tối thiểu của một cặp cá được chọn giữa những con cá khác sẽ rất cao. Cá Tai Tượng không đẻ nhiều trứng trước khi chúng dài khoảng 15 phân. Độ dài này chúng có được sau nửa năm, và giữ kích thước hồ như vậy

trong vòng một năm rưỡi, để tiếp tục việc sinh sản cho cá Tai Tượng.

Hầu hết những người nuôi cá không muốn chờ đợi quá lâu, vì thế họ phải tìm những phương pháp khác để có được những giống Tai Tượng có kích thước phù hợp cho việc sinh sản.

Bạn nên chọn nuôi một cặp cá Tai Tượng trưởng thành và thật sự là một cặp thích hợp với nhau, vì giống cá này rất kén chọn bạn. Đã thế chúng còn muốn đổi bạn luôn, do đó việc chọn cặp cá thích hợp với nhau để kết đôi sinh sản sau này không phải là việc dễ. Ai cũng biết việc sinh sản của cá cũng dựa trên sự hòa hợp, nên không phải mọi con trống đều hợp với mọi con mái, bất chấp điều kiện tốt đẹp mà bạn tạo ra. Ít nhất là mỗi con trống không hòa hợp với mỗi con mái ngay vào lúc mà bạn muốn cho việc sinh sản có thể bị phớt lờ, hay đánh nhau tới bốn lần, và cuối cùng đến lần thứ năm thì chúng thật sự hòa hợp với nhau để sinh đẻ. Nhưng, bốn lần không thành công đầu tiên có thể đã làm bạn thất vọng. Bạn có thể biết được giới tính của những

con cá Tai Tượng, nhưng không thể xác định bằng những dấu hiệu cơ bản về vây hay đốm, cũng không thể dựa trên cách cư xử và kích thước của mỗi con. Vì thế, bạn không thể sử dụng ba trong số những tiêu chuẩn thường dùng để đánh giá giới tính như đối với những loài cá khác.

Có thể, bạn từng đọc hay từng nghe nói rằng cá Tai Tượng trông trưởng thành có nhiều chấm ở phần vây đuôi, và những con cá mái thì không có những chấm đó. Bạn có thể chọn trông mái qua những đặc điểm này, rồi chuẩn bị cho chúng những điều kiện tốt nhất để sinh sản. Nhưng bạn có thể bị thất vọng, bởi vì sự hiện diện hay không những chấm ở đuôi là điều không đáng tin cậy. Một vài con trông có chấm, nhưng cũng có một vài con lại không, và cũng tương tự như với con mái. Với những cá trông trưởng thành, người ta nói đôi khi chúng có rất nhiều màu sắc, và hiệu chiến hơn những con mái trưởng thành, nhưng điều này cũng không được đúng. Ngay cả kích thước là một cách hoàn thiện đáng tin cậy độ tuổi, bạn chỉ dùng cách này được, khi những con cá này bạn biết chắc tuổi tác của chúng. Kích

thức cá cũng do cách thức bạn chăm sóc và sự tiện nghi của hồ nuôi, cũng như màu sắc... Những sự phân biệt này không nên tuân theo một cách mù quáng, và cuối cùng bạn lại bỏ phí thời gian. Thêm vào đó, dựa vào sự khác nhau về kích thước để phân biệt giới tính là rất nguy hiểm. Bởi vì loài cá Tai Tượng thường tròn hơn những loài cá khác, và một con cá làm đối tác cho việc sinh sản mà nhỏ hơn nhiều sẽ bị nguy hiểm, có thể bị chết cũng không chừng.

Vậy để chọn một cá trống và cá mái để ép, chúng ta hãy xem xét ba tình huống cụ thể sau đây: Tình huống thứ vị nhất, bạn chỉ có một con, và bạn biết chắc về kích thước hay độ tuổi của nó để có thể bắt đầu sinh sản (tối thiểu là dài 15 phân cho hai năm rưỡi tuổi), nhưng con cá này bạn không biết giới tính của nó. Vậy thì chỉ còn cách tìm người có kinh nghiệm trong nghề chọn giới của cá giúp bạn. Hãy để anh ta xem con cá của bạn rồi bắt một con từ hồ nuôi khác để bạn mang về nuôi chung với con cá cũ của mình. Trước khi thả cá mới vào hồ, bạn cần phải xem lại điều kiện sống trong hồ và sự khác biệt về nhiệt độ có

trở ngại gì không. Trước đó bạn nên chia hồ ra làm hai phần, để chúng có thể nhìn thấy nhau nhưng không thể gần nhau. Nếu hai con cá này thật sự hòa hợp thì chúng tỏ ra có thiện cảm, muốn quần quít bên nhau. Nếu nuôi dưỡng chúng cẩn thận trong nhiệt độ 28°C và độ tuần sau thì bỏ vách ngăn ra cho chúng chung sống với nhau thành cặp.

Bạn quan sát thấy chúng quần quít với nhau thì đó là điều tốt, nhưng nếu hai con cứ lơ là với nhau thì khó trở thành một cặp cá để ép sau này. Tuy nhiên, ta cũng còn hy vọng là chúng chưa sẵn sàng. Trong trường hợp này, bạn nên ngăn chúng ra một lần nữa. Nếu hai lần vẫn thất bại, thì cách tốt hơn là bạn phải thay cá khác. Như vậy đỡ mất thời gian hơn là phải chờ đợi lâu lắc.

Khi hai con cá chịu đấu mỏ với nhau, đầu và đuôi quần lấy nhau, vẫy đuôi, đẩy những viên sỏi hay làm sạch các viên đá, chúng tỏ đó là cặp cá lý tưởng để ép sau này.

Hãy để cho cặp cá được yên tĩnh một ngày để chúng hoàn tất những việc trước khi sinh đẻ. Nhưng nếu chúng vẫn không đẻ trong

Trong một ngày, bạn phải ngăn chúng ra để nuôi riêng một lần nữa. Thường thì sau lần phân cách thứ hai cặp cá sẽ sinh sản tốt. Nhưng nếu chúng vẫn không đẻ, thì bạn cũng nên nhân nài tách chúng ra một lần nữa xem sao.

Nếu con cá này hoàn toàn không thể sống chung với cá kia, nó sẽ tỏ ra hung dữ như cắn và húc vào mình, rồi đẩy dần con kia vào góc hồ. Bạn nên ngăn cách chúng ra kịp thời.

Việc sinh sản của loài cá Tai Tượng thường kèm với những hành động trái ngược nhau, nhưng nó không nguy hiểm, mặc dầu người ngoài nhìn vào thì không tránh được lo lắng. Việc đánh nhau giữa cá trống mái không nghiêng về bên nào cả, một con thì làm mọi hành động để áp đảo, còn con kia thì liên tục chống trả.

Nếu sau vài lần ngăn cách và cho sống chung lại với nhau mà chúng vẫn không tỏ dấu hiệu hòa thuận trong cách cư xử, thì bạn nên trả lại con cá mới bắt sau này, hoặc là đổi con khác...

Người ta thường nói rằng, con cá chuẩn bị đẻ thì hiện tượng ở vòi trứng (cơ quan đẻ trứng) của cá mái và vòi tinh dịch của cá trống lộ diện ra. Vòi của cá mái nở rộng hơn cá trống, như vậy mới đảm bảo cho cái trứng lọt ra được. Nếu bạn quan sát thấy vòi trứng hay vòi tinh dịch đưa ra ngoài như cách mô tả ở trên thì không nên hoang mang...

Trong trường hợp thứ hai, bạn có ít nhất hai con cá và chúng đã đạt được kích cỡ có thể đẻ, bạn chỉ cần theo phương pháp sau, nó làm bạn có thêm thời gian vì không phải trả lại cá. Bạn chỉ cần liên tục thả những cặp cá, cho đến lúc bạn tìm được cặp thích hợp. Nếu bạn có ba con, chắc chắn bạn sẽ có được một cặp. Tất nhiên càng có nhiều cá, hy vọng chọn cặp lại càng dễ dàng hơn và thoải mái hơn. Đây là sự thuận lợi lớn trong việc ép cá và nuôi cá để ấp. Nhiều người nuôi cá không thể vận dụng phương pháp này do hạn chế bởi không gian hồ.

Trong trường hợp thứ ba, trong tay bạn không có một con cá nào cả. Để kiếm một cặp cá, bạn có thể mua một ít cá Tai Tượng đã

trưởng thành, đảm bảo về giới tính cho cặp cá. Nên nhớ là người bán chỉ đảm bảo giới tính của cá chứ còn khả năng sinh đẻ của con cá sau này ra sao không ai chịu bảo đảm cả.

QUÁ TRÌNH SINH SẢN CỦA CÁ:

Sự sinh sản của cá xảy ra như sau: cá mái đẻ trứng và cá trống làm trứng thụ tinh.

Hãy tạo điều kiện thuận lợi, những con cá bột nhỏ sẽ nở ra từ những quả trứng được ấp. Một số cá bột sẽ chết ngay, một số sống được trong vòng một vài tuần hay vài tháng, số còn lại thì sống cho đến khi thực sự trưởng thành.

Trong tự nhiên, có hơn 90% cá bột bị chết trước khi chúng đạt được chiều dài 3 phân. Không ai biết được tỷ lệ tử vong của cá Tai Tượng hoang dã ở những độ tuổi khác nhau ra sao. Số cá bột bị chết là một điều ai cũng tiếc, nhưng không cách nào chặn đứng được, dù người nuôi đã cố gắng áp dụng với bất kỳ phương pháp sinh sản nào, cùng những điều kiện tốt hơn gấp bội so với điều kiện có sẵn

trong tự nhiên.

Trước khi đẻ trứng, cá trống và mái có hàng loạt những hoạt động như ngoạm lẫn nhau, như đuổi bắt nhau, như vẫy đuôi, thậm chí còn húc đầu vào nhau. Những hoạt động này diễn ra trong vài ba phút, thậm chí cả ngày dài, nên xem là dấu hiệu tốt vì cá chuẩn bị đẻ trứng. Nơi cá đẻ trứng có thể là bụi rậm, là đáy hồ, hay một chỗ nhỏ có đá ở trong hồ. Nếu đáy hồ có sỏi, con cá sẽ đẩy sỏi đi một nơi khác để tạo một chỗ trống trải. Sau khi chỗ đẻ trứng được chuẩn bị đầu vào đó, cá mái mới bắt đầu đẻ trứng. Trứng cá nằm theo từng xâu hay từng hàng, không có cảnh trứng này nằm chồng lên trứng khác. Trứng không ra hết một lần, mà mỗi lần cá mái thở là nó lại đẻ trứng... Hết cá mái bơi ra khỏi chỗ đẻ thì tức thì cá trống trở tới thụ tinh cho trứng...

CHĂM SÓC TRỨNG CÁ:

Sau khi đẻ và cho trứng thụ tinh, hai con cá bố mẹ lo chăm sóc trứng. Chúng lẫn quần quanh trứng, dùng vây để quạt trứng như một hình thức ấp trứng. Việc quạt nước nhẹ nhẹ

đảm bảo cho nước dao động quanh trứng. Nhờ đó, ổ trứng được cung cấp oxy và ngăn chặn những cái bẩn đóng chung quanh. thỉnh thoảng, ta thấy cá cha mẹ lại đớp một hai trứng. Điều này không có nghĩa là nó ăn mà đó là hình thức làm cho trứng sạch hoặc gom những trứng rời rạc lẫn ra phía ngoài vào ổ cho gọn.

Nếu duy trì nhiệt độ tốt thì số trứng sẽ nở độ nửa ngày hay một ngày là xong hết. Cá bột nhờ nuôi trong hồ với điều kiện tốt nên khi nở đã mạnh và khá lớn con. Chúng chưa biết bơi ngay được mà cứ bám vào nơi trứng nở, bên cạnh lúc nào cũng có cá cha mẹ theo dõi. Trong giai đoạn mới nở, cá bột không cần thức ăn, vì chúng còn lấy thức ăn từ lòng đỏ trứng. Cá bột sống bằng lòng đỏ trứng trong bốn ngày, và từ đây chúng đã biết bơi. Cách bơi như là phóng tới từng đoạn nhỏ, và được tự do chuyển động. Từ đây trở đi chúng cần tiêu thụ nhiều thức ăn. Nếu cho ăn đúng cách, chúng sẽ lớn nhanh và khỏe mạnh. Cỡ tuổi non nớt này cá bột rất dễ bị hao hụt.

Những nghiên cứu sơ khởi trước đây cho

rằng để cá cha mẹ cùng với trứng là chuyện cần thiết. Thế nhưng, thực tế cho thấy không cần thiết phải làm thế, bởi vì bộ phận thông hơi có thể thay thế việc vẩy nước của cá cha mẹ, và việc diệt nấm tốt có thể chăm sóc cho việc ấp trứng. Do đó, việc để cá cha mẹ ở chung với ổ trứng hay vớt chúng ra sau khi đẻ xong là chuyện tùy ý người nuôi.

Ai cũng biết, dù cặp cá nổi tiếng nuôi con giỏi, nhưng đôi khi nó cũng ăn trứng hay cá con, như một việc tùy hứng, nên dù có phát giác kịp thời ta cũng khó lòng can thiệp được. Ngay cả những cặp cá có khuynh hướng tụ thành bầy, khi cá con đến gần nó cũng ăn một ít con. Muốn có cá con, bạn hãy làm như thế này: nếu cá đẻ trứng trên một tảng đá hay một vật gì đó, ta hãy lấy ra và đặt vào một cái túi lớn mà không đục để phủ trứng lại dưới độ sâu 15 phân, và chung quanh rộng từ 12 đến 15 phân. Còn nếu trứng được đẻ trên một phiến mỏng thì phải dùng một vật gì đó để chống một bên giúp phiến mỏng này nghiêng cao hơn đáy khoảng 5 phân. Để airstone dưới đầu cao của phiến đá và các hệ thống thông khí ở chế độ thổi để tạo một luồng bọt không

khí đều đặn nổi xung quanh trứng. Nước trong túi ấp phải được lấy khỏi hồ nơi cá cha mẹ sinh đẻ, và nước phải thêm vào một hợp chất mạnh có màu xanh methylene, để chuyển sang nước màu xanh sậm. Cũng có thể dùng Acriflarine ($C_{14}H_{14}NO_3Cl$) màu đỏ hoặc cam. Có giữ cho nhiệt độ không đổi, và chờ cho trứng nở.

Sau khi trứng nở, cá bột sẽ lao ra khỏi phiến đá và rơi xuống đáy hồ luôn lách khắp nơi. Ta lấy phiến đá ra khi biết chắc tất cả cá bột không còn dính trên đá nữa, và chỉ cho cá ăn khi ta biết chúng đã dùng hết chất dinh dưỡng trong lòng đỏ trứng.

Bạn nên quyết định xem bạn muốn trứng nở như thế nào, cùng với cha mẹ hay không, để chuẩn bị hồ cho thích hợp. Nếu bạn dùng loại hồ mà đáy có sỏi, cho trứng nở mà không có cha mẹ, bạn đặt nơi để trứng một tảng đá hay một phiến đá.

Nếu cá cha mẹ chọn nơi đó mà đẻ trứng thì sau khi cá đẻ bạn có thể lấy phiến đá đó ra. Ngược lại, nếu bạn không tạo trước cho nó một nơi đẻ, hoặc cá không bằng lòng nơi đó,

mà để ngay trên đáy hồ, thì bạn không thể lấy trứng ra được. Nếu hồ của bạn toàn bằng kiếng thì mọi cơ hội sẽ dễ dàng hơn, bởi vì cá Tai Tượng không dễ trứng trực tiếp lên trên đáy hồ. Khi lấy trứng phải cẩn thận tối đa, vì cá Tai Tượng rất dữ, nó không bằng lòng cho mình lấy ổ trứng của nó đi nơi khác nên cần mạnh vào tay. Vì vậy, muốn lấy trứng ta phải cách ly cá cha mẹ ra đã.

CHĂM SÓC CÁ BỘT:

Chăm sóc cá bột là điều quan trọng cho sự thành công về việc sinh sản của cá và nuôi cá. Cá Tai Tượng là loại cá không kén thức ăn. Từ bốn ngày tuổi trở đi, cá bột bắt đầu ăn mọi, và hầu hết đều thích ăn tôm đồng mới nở, cùng những động vật đơn bào hay tảo đơn bào. Trứng tôm đồng không đắt lắm, và những động vật giáp xác nhỏ nở ra từ trứng tôm sẽ giúp cá con ăn ngon miệng và chóng lớn qua những tuần đầu mới nở này. Nếu không có ấu trùng tôm hay các thức ăn khác thay thế thì cá bột có thể chết hết, dù bạn có chăm sóc tốt đến mức nào.

Những đồ dùng để ấp tôm đồng có bán, nhưng thường số cung không đủ số cầu nên những người nuôi cá cần tôm đồng mới nở phải dùng các bình rộng miệng, như hũ đựng mayonnaise. Những bình có từ 1/2 đến 2/3 tôm mới nở, bị nghiêng sang một bên tạo ra một diện tích bề mặt lớn nhất. Một airstone được đặt vào bình tạo ra sự kích động nhanh trong nước để giúp trứng nở. Trứng sẽ nở khá nhanh tùy theo nhiệt độ và độ mặn của nước. Tuần theo lời hướng dẫn trên nhãn bình, xem cần bao nhiêu trứng cho mỗi hũ, độ mặn và nhiệt độ ấp trứng là bao nhiêu. Trứng tôm đồng rất khác nhau về chất lượng, về cả tỉ lệ nở và kích cỡ của ấu trùng. Bạn nên dùng những hiệu khác nhau từ những nơi khác nhau để chọn ra tốt nhất.

Bạn mất hai ngày chờ trứng nở hoàn toàn, và chờ thêm hai ngày sau nữa mới cho ăn được.

Tuy biết là cá bột thường phải bốn ngày sau khi nở mới ăn hết chất lòng đỏ trứng, nhưng người nuôi thường sợ cá bị đói sớm, nên ngay ngày thứ hai đã bắt đầu cho ăn. Hầu hết

tôm đều giữ sống được tối thiểu vài ngày sau khi nở, nếu ta cung cấp sự thông khí cho nó mạnh mẽ. Bạn có nhiều hũ thì số ngày mà bạn tạo trứng tôm nở càng nhiều, cung cấp thức ăn thỏa đáng hơn. Xin đừng hà tiện thức ăn cho cá bột, và cũng đừng giảm bột lượng tôm trong bình và trứng tôm.

Cách tốt nhất để có được ấu trùng tôm từ bình ấp trứng tôm và tắt hệ thống thông khí trong bình, lật nghiêng bình, chiếu nguồn ánh sáng trắng vào trung điểm trong bình, các ấu trùng tôm tụ lại tại vùng ánh sáng. Gắn ống xiphon cho dòng chảy xuyên qua một miếng vải lưới, tốt hơn là màu trắng (khăn tay tốt nhất), và đổ tôm trên vải vào trong hồ cá bột. Cẩn thận hơn, bạn có thể rửa tôm vào nước sạch rồi mới cho cá bột ăn.

Hồ không quá lớn, khoảng 25 đến 50 lít là vừa, như vậy tôm sẽ rải đều khắp hồ cho cá bột dễ ăn. Bạn có thể đặt thêm một nguồn ánh sáng gần đáy hồ. Mặc dầu nguồn ánh sáng này yếu hơn nguồn sáng bạn dùng để kích thích tôm nở, nhưng con tôm vẫn bơi về hướng đó, và cá bột sẽ lao theo. Cá bột nuốt

tôm và da dày chúng phồng lên.

Khi cá con lớn, bạn thử dùng những loại thức ăn khác để xem chúng có thể ăn được không. Sau khi cá con đạt tới một kích thước mà chúng có thể tiêu thụ những con sâu đất cát nhỏ (tới được vài tuần tuổi), bạn ngưng dùng tôm đông để cho ăn thức ăn khác. Vẫn biết rằng, cá Tai Tượng trưởng thành nhiều con cũng thích ăn món tôm đông, và đó vẫn là thức ăn tốt cho cá.

Khi cá lớn, bạn không thể mất nhiều thời gian để chờ tôm nở, vì vậy phải nghĩ đến việc thay đổi thức ăn cho cá ngay. Khi cá con ăn được thức ăn đông lạnh, hay thức ăn khô, thì bạn nên chuyển qua ngay thức ăn này để giảm bớt chi phí và tiện dụng khi chăm sóc. Nguồn thức ăn tốt nhất là các loại cá bột khác, nhưng bạn phải có một chương trình chăm sóc đặc biệt để đảm bảo nguồn cung cấp cá bột làm thức ăn. Cá con sống là tốt nhất vì chúng to tròn phất, nhưng cá bột loài gouramis xanh nên được phát triển vài tuần trước khi đem cho cá Tai Tượng ăn mới có giá trị cao. Nguồn thức ăn chủ yếu cho cá Tai Tượng đã lớn là

sâu đất, nhưng phải kèm thức ăn khô.

Nếu có chế độ ăn uống hợp lý và không gian sống đầy đủ, cá Tai Tượng rất chống lớn, sẽ đạt kích thước bốn đến năm phân trong vòng ba tháng. Và đây là lúc bạn phải chuẩn bị hồ rộng hơn để dời cá sang...

SỐ LƯỢNG CÁ BỘT PHÁT TRIỂN:

Có bao nhiêu cá con là tùy thuộc vào sự thành công trong chăn nuôi của bạn. Nếu nuôi kém thì số cá tử vong tăng nhiều. Số lượng trứng mà cá mái đẻ mỗi lứa phụ thuộc vào độ tuổi và sức khỏe của cá. Những con cá mái đẻ lứa đầu số trứng tối thiểu là 300 quả. Những mái già hơn, trong những điều kiện chăn nuôi tốt, nó đẻ mỗi lứa cả ngàn trứng. Dù cá trông tơ và khỏe, trứng thụ tinh đến 100 phần trăm, nhưng cá bột con bị chết yếu vẫn là một số lượng lớn, mất hết phân nửa là chuyện thường thấy... Đôi khi mười phần chỉ còn lại một hai mà thôi.

CÁC BỆNH TẬT Ở CÁ TAI TƯỢNG

Đối với cá bệnh, cũng có cách chữa chạy cho một số bệnh nào đó, nhưng các nhà nuôi cá thường loại bỏ những cá bệnh, dù có ít nhiều thương tiếc. Việc chữa bệnh bằng thuốc men hay bằng các loại hóa chất để diệt những vi trùng cho cá, vừa tốn nhiều tiền, vừa tốn nhiều thì giờ vô ích.

Chúng ta hãy xem xét một vài sự rối loạn xảy ra ở cá Tai Tượng. Có rất nhiều sách nói về những triệu chứng và cách chữa trị các bệnh đối với cá vùng nhiệt đới. Cụ thể là cuốn sổ tay về bệnh cá, sức khỏe của cá Đĩa :

Handbook of Fish Diseases and Dicus Healh (for Dicus, Angelfish Other Cichlids).

Cá Tai Tượng ít nhạy cảm với sự đau đớn hơn một số loài cá, và lại nhạy cảm hơn những loài cá khác. Tính nhạy cảm đau đớn thường là kết quả của kích thích cá hay tính

gây gỗ tự nhiên. Sự phát triển của nấm Saprolegnia trên những vết thương không được chữa trị gây ra thái độ nóng nẩy nơi con cá. Những loài cá nhỏ và khá hiền như là neons và Zebradanios thì ít bị nấm tấn công hơn cá Tai Tượng.

Căn bệnh phổ biến nhất là ichthyophthiriasis. Căn bệnh này do một kí sinh protozoan thuộc loài Ichthiophthirius gây ra chứng phát ban bằng những đốm trắng li ti trên khắp vùng thân và vây cá. Những đốm trắng lớn không phải là những sinh vật gây bệnh mà là những khối u mà protozoan sống ở trong đó.

Velvet khó chữa hơn, nhưng có những loại thuốc chống Velvet hiệu quả. Triệu chứng của bệnh nhiễm Oodinium là sự xuất hiện những hạt nhỏ màu đỏ vàng trên khắp thân cá, chúng làm cho da trông như vại nhung. Cách tránh Velvet là nên giữ hồ nuôi cho sạch.

Chứng khó tiêu cũng gây khó chịu cho loài cá Tai Tượng. Khi cá mắc bệnh khó tiêu thì tỏ ra hờn dỗi và bỏ ăn. Một con cá bị nhiễm thỉnh thoảng thể hiện sự định hướng cơ

thể ở trong nước, đứng yên một chiều hay bơi với thể đầu chúc xuống. Sau này sự di chuyển của cá không còn thẳng mình mà hơi nghiêng. Thỉnh thoảng con cá lại lăn tròn trong hồ, có khi còn nhả thức ăn ra. Khi thấy cá mệt lã như vậy thì chỉ cho ăn ít, thức ăn còn tươi càng tốt. Để cho hồ bơi tối, hay hoàn toàn tối trong suốt thời gian cho ăn, và đừng cho cá **giục** mình.

Một vài người điều trị chứng rên rỉ của cá Tai Tượng bằng cách thêm Sulfat magnié làm thuốc xổ, nhưng cũng không đem lại kết quả như ý.

Để ngừa bệnh, cách tốt nhất ta không nên cho cá ăn quá no. Đừng làm cá lạnh quá hay nóng quá, đừng làm cho cá bị nhiễm độc (do nuôi chung với cá bệnh), đừng để những chất gây ô nhiễm trong hồ, và tay bạn cũng không có bệnh ngoài da... Chăm sóc càng tốt thì cá sẽ sống khỏe và kéo dài tuổi thọ.

THÚ NUÔI TAI TƯỢNG CỦA NGƯỜI XƯA VÀ NAY

Trong thú chơi “chim, thú, cá, kiểng” thường có hai hạng người có sở thích trái ngược nhau: một số người cả đời chỉ thích nuôi hay trồng loại nhỏ, càng nhỏ mới cho là hiếm quý. Còn hạng người kia lại chỉ thích nuôi, trồng thú lớn, càng lớn càng cảm thấy thích thú hơn.

Với người chỉ thích thú nhỏ thì trồng cây kiểng cũng chọn cây nhỏ mà trồng, như Bonsai là loại kiểng chỉ trồng trong chậu nhỏ. Còn nếu nuôi thú thì họ chỉ thích nuôi những con vật nào thuộc loại nhỏ con nhất mới ưng nuôi. Ví dụ nuôi chó thì không chọn Berger, Danois, Boxer (mỗi con nặng năm bảy chục ký lô) mà chỉ nuôi chó Fox, Pinscher, cân nặng vài ký, nhỏ còn hơn con mèo!

Còn với người thích nuôi, trồng thú gì

cũng to thì chơi non bộ cũng chọn hòn to, chơi kiếng thì chọn gốc lớn... Và nuôi cá thì phải là cá... Tai Tượng mới vừa lòng mãi ý.

Thật ra, người thích nuôi cá Tai Tượng, nhất là các cụ già xưa, ngoài việc thích nuôi cá lớn còn mang đậm ý nghĩa của lối chơi... đồ cổ nữa!

Do con cá Tai Tượng (Tai Tượng thường hay Tai Tượng ta) gần như có sức lớn vô hạn, càng nuôi lâu năm thì nó càng to lớn ra. Năm đầu, thân mình chỉ bằng con cá rô ba ngón tay, qua năm sau con tai Tượng nhỏ đó đã lớn bằng bàn tay, và qua năm sau nữa nó đã bằng trang vở học trò... Cá cứ càng năm càng lớn, và càng lớn thì cục u trên trán của nó càng lồi ra, to thêm chẳng khác gì trán võ của... ông Thọ ở trong tranh, trong tượng! Cái trán võ của ông Thọ, và cục u to của con Tai Tượng sống lâu năm tượng trưng cho sự già nua tuổi tác, cho cái tuổi thọ đáng quý, không những quý đối với người mà còn đối với muôn loài.

Tâm lý của người Á đông nói chung, và người Việt Nam nói riêng là vậy. Do quan niệm có nhiều phúc đức mới sống được lâu,

nên trồng cái cây, nuôi con thú, ai cũng muốn chúng có... tuổi tác lâu chừng nào mới quý chừng ấy!

Đứng trước một cây “kiểng chủ” hơn trăm tuổi với cái chậu xưa từ đời ông cố, ông sơ để lại, dù thân cây đã gầy guộc, mốc thối như que củi khô, dù chất men của chậu đã có chỗ mờ phai theo năm tháng, nhưng đổ ai có thể buông được cái nhìn dừng dưng?! Chắc chắn mọi người phải đứng lại chiêm ngưỡng đến quên cả mỗi chân, vì trong đời mình chắc gì đã có thêm một dịp may hiếm có như vậy. Nhưng, nếu cây kiểng quý đó mà lọt vào tay mình thì còn niềm sướng thỏa nào hơn?

Cũng vậy, nuôi con cá Tai Tượng làm cảnh trong hồ, con cá “thọ” chừng nào, chủ nuôi càng mừng chừng nấy! Đây là một thứ... đồ cổ ngoạn, một con cá hiếm quý với chiều dài bốn năm tấc, với cái đầu to như cái gáo dừa xiêm, có cục u ở trán nhô ra như trái chanh, và thân mình là một... tảng thịt chắc nịch to như cái thớt...

Nhìn một con cá “già nua tuổi tác” như vậy, rồi ngẫm nghĩ lại cuộc đời còn lại của

90
mình, thử hỏi có còn đủ thời gian để nuôi lại từ đầu để được con cá như vậy hay không?

91
Thông thường hề trông được cây kiểng cổ lâu năm thì mười người như một đều nghĩ cách mua sắm cho bằng được một chậu kiểng xưa, ít ra cũng hơn trăm năm để trồng cây kiểng cổ đó mới xứng. Nuôi cá Tai Tượng cũng vậy, có trong tay con cá sống được mười mười lăm năm, trán đã vô rỗ lên cục "ngọc Tai Tượng" bằng trái chanh thì phải chọn cho cá một cái hồ vừa to vừa đẹp mới xứng với giá trị của con cá chứ!

92
Ngày xưa thì không có nơi nào làm hồ cá để bán, nhưng lại có thợ khéo tay để tạo nên những cái hồ quý giá vô ngần. Loại hồ xưa này, ngày nay ít người còn giữ được, một phần do chiến tranh, một phần do sự đào thải của thời gian.

93
Thế nhưng, nếu có dịp đi ra các vùng ngoại ô, hay là về các làng quê xa xôi, thỉnh thoảng ta cũng còn bắt gặp trước sân của một ngôi nhà xưa nào đó, có cái hồ cá Tai Tượng vừa lạ, vừa đẹp, lại vừa công phu... đến nỗi dù công việc có gấp gáp đến đâu, thì giờ eo hẹp

đến đâu, ta cũng nấn ná dừng chân lại để ngắm tận tường cho mãn nhãn...

Nên xem đây là một duyên may, vì chắc gì trong đời ta lại có dịp thấy lại những cái hồ nuôi cá Tai Tượng đẹp dễ như thế này!

Hồ cá xưa thường được xây bằng gạch hay đúc bằng xi măng cốt sắt với kiểu cạp cái thì hình thù như chiếc đỉnh, cái thì như chiếc tú chèo xưa, với bốn chân quì có đường hoa văn tuyệt đẹp.

Có hồ mặt trước gắn kiếng dày 5 li, hoặc 7 li. Có hồ mặt trước mặt sau đều gắn kiếng để khi con cá lượn qua lượn lại, ngói trông phòng khách nhìn ra cũng trông rõ mồn một!

Hầu hết hồ nuôi cá Tai Tượng xưa đều được cấn miếng sành (chén kiểu xưa) với những hình Long, Lân, Qui, Phụng đắp nổi lên do bàn tay khéo léo của những tay thợ tài hoa chế tác hết sức mỹ thuật. Từng chiếc vảy rồng, từng chiếc vuốt chim Phụng đến cái mặt cạp Lân bậm trợn, đều là những miếng sành được mài giũa công phu rồi mới gắn vào... trông sống động như thật.

Ngày nay chắc cũng không thiếu gì thợ giỏi, nhưng liệu làm được chiếc hồ như vậy phải tốn biết bao nhiêu công của đây?

Cái hồ cá đẹp và quý hóa như vậy chắc hẳn phải được đặt vào một nơi trang trọng nhất của khu nhà. Nơi đó là phía trước sân, bên trong bàn thờ Vọng Thiên. Vị trí đặt hồ cá này không phải là do ngẫu hứng, mà chắc đã có sự tính toán kỹ của chủ nhân: vì đứng giữa sân hay trong nhà vẫn có thể chiêm ngưỡng cả hồ lẫn cá được. Đâu có gì thú vị cho bằng khi có chút thì giờ rỗi rảnh được ngồi nhâm nhi hớp từng ngụm trà nóng ở phòng khách, nhìn ra sân thấy con cá Tai Tượng thân mình to như chiếc quạt xòe đang lượn lờ trong cái hồ tuyệt đẹp... Đây chính là những phút nhàn tản quý hóa mà cụ Nguyễn Công Trứ xưa kia đã "tri nhàn tiện nhàn..."

Thú chơi chim cá kiểng của người xưa thường nhắm vào sự nhàn hạ, dù thỉnh thoảng phải xắn tay áo lên để chăm sóc, tưới bón, nhưng đó cũng là những phút giây để quên lãng chuyện đời. Sự lao động cần cù ở đây đồng nghĩa với sự tiêu khiển vui chơi cho nên

dù mệt vẫn vui... Nghề chơi càng lắm công phu càng tăng thêm phần thú vị. Nếu trồng kiểng mà thuê người tưới bón, nuôi cá mà thuê người cho ăn thì còn sinh thú nổi gì? Chơi kiểng theo cách “cỡi ngựa xem hoa” thì thà đừng chơi cho đỡ tốn kém...

Ngày nay, mặc dầu có nhiều giống cá kiểng được nhập về vừa lạ, vừa đẹp, cá nước mặn có mà cá nước ngọt cũng có, nhưng đặc biệt số người nuôi cá Tai Tượng lại càng ngày càng đông, không những chỉ riêng có người trọng tuổi mà cả giới trẻ nữa. Nghề nhân nuôi cá Tai Tượng ngày nay nuôi cả hai giống: Tai Tượng ta và Tai Tượng Phi Châu.

Tai Tượng ta do lớn con nên chỉ có hồ xi măng mới chịu nổi sức vẩy của nó. Loại hồ này xây bằng gạch thẻ, có gắn kiểng dây ở một mặt hoặc hai mặt trước sau để đứng từ xa quan sát con cá vẫn rõ.

Đáng lẽ hồ dành nuôi cá Tai Tượng phải rộng, ít ra phải có bề cạnh mặt đáy cỡ 80 phân x 120 phân, chứa được vài trăm lít nước để đủ cho cá bơi lội, nhất là con cá đã trọng tuổi, cân nặng được năm bảy ký lô. Nhưng,

phần đông người mình lại chỉ thích xây hồ nhỏ, gần như chỉ vừa đủ chỗ cho con cá lui tới xoay trở mà thôi! Giống "chim trời cá nước" đâu chịu ở những nơi quá chật hẹp, tù túng? Con cá to mà sống trong hồ hẹp thì làm sao đủ dưỡng khí mà sống? Nước hồ ít thì mau bẩn, chẳng lẽ ta phải tốn công thay nước hoài hoài? Nuôi hồ hẹp chỉ có điều lợi duy nhất là con cá Tai Tượng trong hồ dù nhỏ trông cũng lớn đại ra, mà nhiều người lại thích... tự đánh lừa mình theo cách đó!

Với cá Tai Tượng Phi Châu do thân mình nhỏ chưa tới một ký lô, nên có thể nuôi bằng hồ kiếng. Hồ dung tích 150 lít nuôi một cặp là vừa.

Hồ kiếng thì mua ở các gian hàng bán hồ cá, hoặc đặt nơi đây làm với kiểu mẫu và kích cỡ theo ý mình. Cá Tai Tượng Phi Châu vốn là loại cá hiền, nên thả nuôi trong hồ kiếng dày 5 li (tốt hơn là loại dày 7 li) và chỉ cần một bộ máy lọc và máy tạo dưỡng khí là đủ.

Cá Tai Tượng tuy là giống cá kiếng lớn con, nhưng chúng cũng có một vẻ đẹp riêng, nên ai cũng thích nuôi.

NHỮNG GIỐNG CÁ TAI TƯỢNG NGƯỜI MÌNH THÍCH NUÔI

Trước đây chừng nửa thế kỷ, người mình ít ai chịu nuôi cá Tai Tượng làm cảnh, trừ một số người lớn tuổi. Cá Tai Tượng thời trước tuy được liệt vào cá thịt, nhưng cũng ít người chịu ăn, vì họ chê nó cứng xương. Hơn nữa, ngoài thiên nhiên thiếu gì loại cá sông, cá biển ngon hơn, rẻ hơn sao lại không ăn mà đi ăn cá Tai Tượng!

Nước ta, nhất là ở miền Nam vốn là xứ nổi tiếng lắm tôm nhiều cá, nên cá Tai Tượng thời trước mới mất giá như vậy.

Sau này dân số cứ tăng dần, đất đai hoang hóa cứ mỗi năm mỗi bị thu hẹp. Ngoài ruộng, ngoài sông không còn cái cảnh “cá đớp móng tựa cơm sôi” thì Tai Tượng mới có giá.

Càng về sau này người nuôi cá Tai Tượng

làm cảnh càng đông đảo hơn. Bây giờ không còn là thú chơi riêng của người già, mà lớp trẻ cũng thích nuôi cá Tai Tượng...

Cá Tai Tượng hiện được nuôi, có hai loại:

— Cá Tai Tượng thường, còn gọi là Tai Tượng Ta.

— Cá Tai Tượng Phi Châu.

Cá Tai Tượng thường

Còn gọi là Tai Tượng Ta, hay Tai Tượng Việt Nam, có tên khoa học là *Osphronemus goramy*. Giống này không rõ xuất xứ từ đâu, nhưng sống nhiều ở các nước Châu Á. tại nước ta giống cá này tập trung sống ở vùng thượng lưu sông Đồng Nai, nhiều sông suối ở vùng Bình Long, Phước Long và các vùng phụ cận...

Ba bốn chục năm về trước, nhiều nghệ nhân nuôi cá kiểng đâu biết cách sinh sản của cá Tai Tượng ra sao, nên phải lặn lội trên các vùng Bình Long, Phước Long mua cá đem về thành phố mà nuôi hoặc bán lại cho những nghệ nhân khác.

Cá Tai Tượng

Cá Tai Tượng thường, có hình dáng và màu sắc y hệt như con cá... rô Tía, một loại cá rô mè lớn con cỡ bàn tay người lớn. Vì vậy có người gọi nó là cá rô Tía, mặc dầu cá Tai Tượng sống lâu năm có thể nặng đến vài chục kí lô! Đầu cá to, trán nổi u, miệng rộng, hàm bạch, môi to, dưới ức mọc ra hai sợi râu dài.

Nuôi trong hồ, nếu cho ăn đầy đủ, cá cũng mau lớn, nuôi lâu năm cũng có thể nặng sáu bảy kí trở lên...

Cá Tai Tượng thường, trông bề ngoài có vẻ hiền lành, bơi lội trong hồ rất từ tốn, chậm rãi, nhưng bản tính rất hung dữ. Hồ chật hẹp chỉ nên nuôi một con, nếu nuôi hai con thì cá lớn sẽ rượt cá nhỏ, và cuối cùng phải có con chết con sống mới yên. Trong khi cho ăn, đối với cá vài ba kí trở lên, cần cảnh giác, nó có thể bất thần phóng lên khỏi mặt nước vài ba tấc để đớp mồi trên tay mình. Nhiều người sợ ý bị cá Tai Tượng gây thương tích ở tay, ở mặt đến nỗi phải mang sẹo suốt đời.

Trong đời sống hoang dã, cá được năm rưỡi tuổi (nặng khoảng kí rưỡi) là đến kỳ sinh sản. Trống mái bắt cặp với nhau dưới đáy ao,

sau đó cả hai vợ chồng cá cùng tỏa ra các hướng thu nhặt nhiều cành cây, bụi cỏ, rác rến để xoay một cái ổ tròn bằng chiếc thúng để vào đẻ trứng.

Còn nuôi trong hồ, muốn cho cá đẻ ta phải nuôi trong hồ vừa rộng vừa sâu. Khi phát giác thấy cá có hiện tượng bắt cặp với nhau thì ta nên thả xuống đáy hồ một cái giỏ cần xé, hay thúng lớn, trong đó có đặt rơm rạ sẵn để cá làm ổ đẻ...

Lúa đầu cá đẻ mỗi lứa chừng 500 trứng, nhưng những lứa sau thì số trứng nhiều hơn...

Người ta thích nuôi cá Tai Tượng làm cảnh vì cá mau lớn lại dễ ăn. Thức ăn dành cho nó có thể là cơm nguội, thịt bò, bắp, khoai, thậm chí thằn lằn, chuột con, nó cũng đều ăn hết. Giống cá này cũng thích ăn nhiều rau, như xà lách hoặc rau muống.

Có điều người nuôi cá phải cân nhắc là nên cho cá Tai Tượng nuôi trong hồ làm cảnh ăn những thức ăn gì, vừa tiện cho mình lại không làm bẩn nước hồ.

Việc chăm sóc cho cá Tai Tượng ít tốn

công sức hơn các giống cá kiểng khác. Điều cần làm là nên thay nước luôn. Nếu hồ nuôi hẹp thì phải thay hàng ngày, còn hồ rộng thì mỗi tuần thay một hay vài lần cũng được.

Nuôi giống cá này tuy không đẹp nhưng có cái thú là cá rất mau lớn. Nếu trong hồ có con cá Tai Tượng nuôi được lâu năm, to đến năm bảy ký cũng là con cá kiểng quý hóa, ai thấy cũng phải trầm trồ khen ngợi...

Cá Tai Tượng Phi Châu

Tên khoa học là *Astronotus Ocellatus*. So với cá Tai Tượng thường thì giống cá này thân mình nhỏ hơn, nhưng màu sắc đẹp hơn gấp bội. Nhiều người còn gọi nó bằng một vài tên khác là cá Heo Lửa, hoặc cá Heo Phi Châu.

Nếu chúng tôi nhớ không lầm thì cá Tai Tượng Phi Châu mới được nhập về khoảng gần bốn chục năm nay thôi. Và đối với nghệ nhân nuôi cá trong thời gian đầu thì số người ưa chuộng không nhiều, vì tuy con cá có màu sắc đẹp thật, nhưng thân nó không được to. Theo quan niệm của người mình, hễ là tai tượng (tức

thì con cá đó phải có thân mình như...
 mới xứng! Nhưng, qua thời gian, nhờ
 vào màu sắc đẹp nên Tai Tượng Phi Châu
 chiếm được cảm tình của đa số người nuôi cá
 kiếng, do nó cũng dễ ăn như cá Tai Tượng
 thường vậy.

Giống cá này có ba màu khác nhau, và tùy
 theo màu sắc mang trên mình mà cá có một
 tên riêng, mặc dù hình dáng của nó đều giống
 nhau cả:

– **Loại cá bông:** Cá này có lớp vảy rục
 rờ như “gấm thêu hoa” khiến ai nhìn vào cũng
 thích. Trên mình cá nổi lên nhiều vân đỏ hình
 hoa ngời sắc óng ánh khi cá di chuyển qua
 lại trong hồ.

– **Loại cá lửa:** Cá này có lớp vảy màu
 vàng lợt như màu da bò, cũng nổi vân nhưng
 không được rõ nét lắm. Tuy gọi là Tai Tượng
 Lửa, nhưng màu sắc trên mình nó lại lợt lạt
 hơn loại cá bông. Hình như giống này lớn còn
 hơn giống trên.

– **Loại cá bạch tượng:** Cá bạch Tượng
 mới nhập về sau này. Toàn thân có nền màu

trắng, và có những bông đỏ mờ nổi lên lác đác khắp mình. Nhiều người nuôi vì thấy lạ, nuôi cho... trọn bộ, chứ không sắc sảo lắm.

Cả ba loại cá trên lúc nhỏ đều có màu sắc rất xấu xí. Cá Bông và Cá Lửa thì toàn thân màu xám đen, còn Bạch Tượng thì màu trắng bệch, thua màu con cá mè. Thế nhưng, độ năm sáu tháng tuổi thì những vân màu trên mình chúng bắt đầu hiện lên. Nuôi càng lâu năm thì những màu sắc này càng rõ nét, càng đẹp. Ngay con Bạch Tượng cũng không thể gọi là Bạch Tượng được nữa, vì trên mình nó đã có nhiều vân đỏ hiện lên rõ mồn một...

Màu sắc cá càng tươi tắn, nếu thức ăn của nó được cung cấp bằng những loại tôm, cua, sò, ốc, xắt nhỏ hoặc băm nhuyễn. Những thức ăn này cung cấp carotine cho cá.

Trong ba loại cá kể trên thì cá bông được nhiều người chọn nuôi nhất vì màu sắc nó đẹp nhất. Kế đó là loại cá lửa và cá bạch tượng thì ít người nuôi, vì nó có màu nhợt nhạt quá.

Cá Tai Tượng Phi Châu chỉ lớn khoảng 700 đến 800 gờ ram là cùng, ít có con cân

nặng được một kí.

Nuôi được năm rưỡi thì cá bắt đầu sinh sản. Điều khó khăn là trông chúng rất giống nhau, khó phân biệt đâu là con trống đâu là con mái. Do vậy phải nuôi chung hồ nhiều con rồi chờ cho đến lúc chúng bắt cặp với nhau mới bắt đúng cặp đó ra nuôi riêng một hồ khác để cho sinh sản.

Được cái may là giống cá Tai Tượng Phi Châu rất hiền, chúng có thể chung sống với nhau trong một cái hồ kiếng chật hẹp mà không hề cắn mổ nhau. Nếu có một con lớn nào tỏ vẻ sân si là con kia lánh mặt, thế là nguôi giận, chứ không có sự rượt đuổi đến kỳ cùng.

Hồ nuôi cá để có thể là một hồ kiếng có dung tích chừng 100 lít nước, bên trong đặt một cục gạch thẻ hay gạch ống sạch sẽ để làm nơi cá mái đẻ trứng vào.

Trước khi đẻ trứng chừng một giờ, cặp cá trứng giỡn nhau. Sau đó, cá trống rướn lên bề mặt cục gạch một chút nhẩy, rồi cá mái đẻ trứng lên trên đó. Chất nhờn này làm cho

trứng cá dính lại mà không vương vãi ra ngoài...

Cá Tai Tượng Phi Châu đẻ rất sai, mỗi năm có thể đẻ được năm sáu lứa, và thường thì lứa đầu chỉ được khoảng bốn năm trăm trứng, các lứa kế tiếp thì trứng nhiều hơn.

Thường thì cá đẻ xong là chủ nuôi liền nhấc cục gạch (có dính trứng) đem sang một hồ khác để chờ cá nở rồi nuôi bộ. Hoặc cứ chờ cho trứng nở rồi lựa cách bắt bố mẹ ra nuôi riêng một hồ khác, cho ăn uống bổ dưỡng để cá tinh, dưỡng trong thời gian ngắn mà đẻ tiếp lứa sau...

Cá con thì rất dễ nuôi, điều kiện sống của nó là nước phải sạch sẽ và có đủ dưỡng khí. Tai Tượng Phi Châu mới nở chưa biết ăn mồi. Sau ba ngày tuổi thì biết ăn bọ bo, tuy còn nhỏ nhưng chúng tỏ ra rất phàm ăn. Nhưng, ta không nên cho cá ăn quá nhiều, vì có thể nó chết vì bội thực. Nên thả bọ bo vào hồ từ từ, hề thấy cá con ăn hết thì mới cho thêm chút ít nữa.

Khi cá được mười ngày tuổi thì chúng biết

ăn trùn chỉ, tôm tép giã nhỏ hoặc thịt bò, tim bò xay vụn. Cá một hai tháng tuổi trở lên thì cho ăn cơm nguội trộn cám, tôm tép, còng cua giã nhỏ, hoặc cho ăn cá mồi con, và rau sống như xà lách hoặc rau muống xắt nhỏ...

Càng được cho ăn no đủ cá Tai Tượng Phi Châu càng mau lớn. Cá tuy ăn nhiều, nhưng ăn tập nên thức ăn vừa rẻ vừa dễ kiếm, vì lẽ đó nên ai cũng thích nuôi.

Do cá không lớn con lắm nên thường được nuôi trong hồ kiếng nhỏ để làm cảnh giữa phòng khách mọi nhà. Điều cần là nên thay nước thường xuyên vừa sạch đẹp, vừa giữ vệ sinh cho môi trường sống của cá.

Đến nay cá Tai Tượng đã được nuôi ở nhiều nơi, từ thành phố đến vùng quê, từ nhà dân đến các cơ quan, trường học, bệnh viện, và cả các khách sạn, nhà hàng. Cá Tai Tượng không chỉ là một loài cá cảnh đẹp mà còn là một loài cá có giá trị kinh tế cao. Cá Tai Tượng có thể ăn được, và thịt cá rất ngon. Cá Tai Tượng cũng có thể được dùng để làm thuốc. Cá Tai Tượng có thể được dùng để làm thuốc chữa bệnh. Cá Tai Tượng có thể được dùng để làm thuốc chữa bệnh. Cá Tai Tượng có thể được dùng để làm thuốc chữa bệnh.

NUÔI CÁ TAI TƯỢNG TRONG AO HỒ

Nuôi cá Tai Tượng trong ao hồ là nuôi với số lượng nhiều, từ năm bảy chục con đến một vài trăm con trở lên. Cá được nuôi trong ao thì mau lớn vì hợp với môi trường sống thiên nhiên, nhất là hằng ngày còn được chủ nuôi cho ăn no đủ.

Ở các vùng ngoại thành, nhiều nơi đất đai còn rộng, đào ao nuôi cá nhiều khi còn mang lại nhiều lợi gấp mấy lần trồng cây ăn trái. Thường thì tùy theo cuộc đất to nhỏ, và cũng tùy theo nhu cầu nuôi cá mà người ta đào ao rộng, hẹp, cần phải đào nhiều ao hay ít ao.

Vị trí đào ao phải gần sông ngòi, kênh rạch để sau này nước trong ao được thông thả ra vô, lên xuống theo thủy triều mới tốt. Tất nhiên, nguồn nước bên ngoài vào ao phải bảo đảm là nước sạch, không bị ô nhiễm khiến cho sức khỏe của cá được tốt. Những cống, bọng

giúp hệ thống nước ra vô của ao hồ cần phải vững chắc để bảo đảm sự lưu thông của nguồn nước, đồng thời cũng tránh để cá trong ao hồ bị thất thoát ra ngoài.

Ao nuôi cá Tai Tượng không cần quá sâu, nhưng cũng không nên đào cạn. Người đào ao thả cá phải biết kỹ thuật chứ không phải “tay ngang” mà làm được việc. Nếu đào không có kỹ thuật thì ao sẽ không dùng được, vì có thả cá xuống nuôi cũng bị chết hết mà thôi.

Ai cũng biết chung quanh ao cá phải có bờ bao chắc chắn, thường phải cao khỏi mặt nước trên năm tấc, và bề rộng của bờ cũng có kích thước như vậy hoặc rộng hơn thì bờ mới chắc chắn được.

Đất dùng đắp cái bờ bao này phải dùng lớp đất bề mặt của ao, vì ít nhiễm phèn. Lớp đất hoại này chỉ sâu chừng vài ba tấc mà thôi, nhưng cũng tùy theo độ nhiễm phèn nhiều hay ít của từng cuộc đất nữa. Phần đất còn lại trở xuống sâu là đất nhiễm phèn nặng ta nên bưng đổ nơi khác như đắp nền nhà hoặc đắp sân, đắp đường đi lối vào trong nhà cho cao lên.

Ao được đào xong thì việc kế tiếp là rải cùng khắp mặt ao, vách ao, bờ bao bên trên một lớp vôi mỏng để khử phèn. Sau đó vài ngày, người ta lại đổ khắp mặt ao một lớp phân chuồng, như phân trâu bò, dày chừng mười phân là vừa. Lớp phân này được phơi nắng trong vài ngày cho hoại bết, rồi tháo bọng cho nước bên ngoài vào đầy hồ để ngấm một thời gian. Những ngày sau, phèn bắt đầu nổi vàng lên trên mặt ao, vì vậy năm ba ngày ta nên tháo lớp nước nhiễm phèn này ra ngoài và cho lớp nước mới vào...

Thường thì phải vài tháng sau đó, khi trong hồ đã có rong rêu, đã có sự xuất hiện của phiêu sinh vật, thì mới nghĩ đến chuyện thả cá được.

Để nắm chắc sự thành công trong tay, ta nên thả trước vài con Tai Tượng nhỏ xuống ao rồi cố gắng theo dõi sự sống trong vài ba ngày đầu xem sao. Nếu thấy cá sống mạnh và sống đầy đủ thì bình tĩnh thả hết số cá mà mình cần nuôi. Ngược lại, nếu thả thử xuống ao năm ba con mà hôm sau thấy nổi trắng lên mặt ao thì biết là ao chưa sử dụng được. Và như thế là

phải ngâm ao trong một thời gian nữa...

Cá tai Tượng bắt đầu nuôi đừng chọn loại nhỏ quá, vì bị hao hụt nhiều. Mà thả cá lớn quá thì tốn kém lắm. Thường chủ nuôi loại cá "lồng 10-12". Danh từ lồng ở đây là từ chuyên môn, được coi như cái vợt bằng lưới sắt, có mắt lưới nhỏ bằng 10 li mét. Cá vợt bằng loại lồng có mắt lưới một phân này có chiều dài khoảng hai phân, và to hơn mút dũa một chút.

Số cá con này thả xuống ao không bao giờ được mười con sống cả mười đâu! Bị hao hụt phân nửa đã là điều may! Vì vậy ta phải tính trước để làm sao sau này cứ một thước khối ao là nuôi được từ 1 đến 5 con cá thương phẩm (khoảng 1 kí). Như vậy, khởi đầu có thể thả từ 10 đến 20 con cá con cho một thước khối hồ...

Điều cần biết là chỉ nên thả một đợt cá xuống ao để cho lứa cá lớn sần sần bằng nhau mới thả nuôi. Trong ao mà có nhiều lứa cá lớn bé chênh lệch quá xa thì "cá lớn nuốt cá bé" là chuyện có thể xảy ra; đó là chưa nói đến việc cá lớn tranh ăn hết mồi của cá bé. Trừ trường hợp lứa cá thả trước bị hao hụt quá nhiều, ao gần như trống rỗng thì ta mới tính chuyện thả

tiếp lúa sau cho đủ “túc số”. Nhưng lúa cá sau này phải lớn bằng lúa cá còn sót lại trong ao, để chúng không hiệp đáp nhau...

Việc thả cá với số lượng vừa phải là sự tính toán theo kinh nghiệm, chứ không phải bất cứ ai “ngoài nghề” làm cũng được. Người ta có thể đoán trước được mức hao hụt gần chính xác là bao nhiêu không chỉ thời gian mấy tuần đầu mà suốt cả thời gian dài nuôi hết lứa cá. Tính toán càng đúng thì mức lời sau này càng cao.

Nếu tính sai, mật độ cá quá thưa thì cá nuôi mau lớn thật, nhưng do số đầu cá ít nên thu hoạch không nhiều. Nếu mật độ dày, tuy nhiều con nhưng cá không đủ mồi mà sống nên phát triển chậm, do đó mức thu hoạch cũng kém.

Tục ngữ có câu: “Cây chạm lá, cá chạm vi” có ý khuyên người đời trồng cây cũng như nuôi cá không nên tham lam quá mức. Cây trồng mà gần nhau quá thì sau này cành lá của chúng giao nhau che rợp kín gốc thì làm sao cây phát triển đúng mức được và hoa trái làm sao nhiều được. Cá mà nuôi “đặc nghẹt”

trong ao thì nước ao không đủ dưỡng khí cho cá sống, và thức ăn tự nhiên trong ao như phiêu sinh vật đâu có nhiều để nuôi lượng cá quá đông? Ở đời hễ tham thì thâm là vậy.

Cá Tai Tượng nuôi trong hồ rất mau lớn, và chúng dễ ăn với nhiều loại mồi. Hễ thả mồi xuống, có con đến ăn là những con khác lần xả vào tranh ăn cho bằng hết. Với cá con thì cho ăn cám (cám gạo hay cám thực phẩm nuôi gia cầm cũng được), lớn lên một chút thì cho ăn cám trộn với cơm nguội, hay tấm gạo nấu lên, rồi rau bèo, ruột gà vịt, phân chuồng... Nói chung là cá Tai Tượng ăn tạp, hình như thức ăn gì cũng tỏ ra vừa miệng của chúng cả.

Thức ăn nên rải đều khắp mặt ao để cá không túm tụm một nơi tranh mồi với nhau, khiến con to, con mạnh giành ăn hết mồi của con bé, con yếu. Riêng phân chuồng thì nên đổ vào một góc ao để khắp mặt nước không bị ô nhiễm...

Nếu mật độ cá thả trong ao hợp lý, và mỗi ngày cho cá Tai Tượng ăn uống no đủ, thì chỉ nuôi một năm cá đã cân nặng khoảng một ký mỗi con. Và đây là cá thương phẩm, vì cá

Tai Tượng một ký thì ăn vừa ngon. Nếu cá càng lớn thì xương càng cứng.

Trong trường hợp mật độ cá nuôi trong ao khá cao, mà cho ăn lại thiếu thốn, phù thác cho thiên nhiên lo liệu, thì phải một năm rưỡi hoặc có khi hai năm, mỗi con mới cân được một kí! Nuôi như vậy thì tốn nhiều thời gian và sự lỗ lã thấy rõ: trong cùng một cái ao đó người ta nuôi được hai lứa cá, mà mình thì chỉ thu hoạch được một lứa mà thôi!

Muốn thu hoạch lứa cá, ta phải tìm người bán. Hai bên thương lượng giá tiền trên mỗi ký cá là bao nhiêu, còn việc lưới bắt và đi chuyên là việc của người mua, chứ bên bán không phải nhúng tay vào.

Vì rằng cá Tai Tượng bắt lên khỏi mặt nước mà còn nguyên vẹn, không bị "trầy vi tróc vảy" mới nuôi sống được. Con nào do dầy dụa mà bị thương thì chỉ bán làm cá thịt vì nuôi khó sống.

Vì vậy, khi bắt, người mua phải tháo bớt nước ao rồi mới dùng lưới mà dồn cá lại. Sau

đó, họ nhẹ nhàng chuyển cá qua lưới mùng. Tất nhiên, lưới mùng này cũng đặt ở dưới ao. Sau đó, để cân cá, người ta bắt từng con bỏ vào giỏ đệm (mỗi giỏ chỉ một con) đem lên cân. Cá được cân xong liền giao cho người có trách nhiệm chuyển giỏ đệm đó ra xe (có bồn nước sẵn) rồi trút cá trong giỏ vào bồn... Như vậy là cân được con nào là chuyển ngay ra bồn chứa ngoài xe con đó.

Cá trong ao càng nhiều thì việc cân càng lâu lắc. Chỉ cần một người xúc cá vào đệm, một người đứng cân, nhưng phải năm bảy người trở lên chuyển cá lên cân, rồi cũng cần số lượng người tương đương như vậy để chuyển cá lên xe...

Cá cân xong, sẽ được chở đến ngay hồ nuôi mới và thả xuống để cá không bị mất sức...

Giống cá Tai Tượng rất mạnh, khi lên khỏi mặt nước chúng vùng vẫy dữ dội, dù nó mới chỉ một năm tuổi và chỉ nặng chỉ một ký lô. Với những cá nuôi năm mười năm, nặng khoảng năm bảy ký trở lên, ở dưới ao, một vài người lực lưỡng may ra mới không chế được

Cá Tai Tượng

nói. Do đó, bắt cá Tai Tượng mà không để chúng trảy trụa thì chỉ có người chuyên môn mới làm được. Đó là lý do để bên mua không “phiên” đến bên bán phụ bắt cá lên khỏi ao giữ mình.

Sau một lứa cá thì ao được tháo cạn queo nước. Chủ ao lại cho người tu bổ lại bề mặt hồ, cùng những chỗ bờ bọng bị hư hao, sụt lún... Sau đó, mọi việc gần như trở lại từ đầu như rải vôi, lót phân chuồng khắp đáy ao, rồi cho nước vào ngậm một thời gian... Nửa tháng sau, lứa cá mới lại bắt đầu thả xuống...

Trong quá trình nuôi cá Tai Tượng, người nuôi cá phải chú ý đến việc chăm sóc cá, đặc biệt là việc cho cá ăn. Cá Tai Tượng là loài cá ăn tạp, chúng có thể ăn được nhiều loại thức ăn khác nhau, bao gồm thức ăn tự nhiên và thức ăn bổ sung. Thức ăn tự nhiên bao gồm các loại thực vật thủy sinh, động vật thủy sinh nhỏ, và các loại thức ăn khác có sẵn trong ao. Thức ăn bổ sung bao gồm các loại thức ăn công nghiệp, thức ăn tự chế, và các loại thức ăn khác. Người nuôi cá cần phải chú ý đến việc cho cá ăn đúng cách, đúng liều lượng, và đúng thời điểm để đảm bảo cá phát triển khỏe mạnh và đạt được năng suất cao.

Các dụng cụ.....	30
CHĂM SÓC CÁ TAI TƯỢNG.....	31
Cá sống.....	31
Những thức ăn sống thông thường có bán.....	33
Sâu đất.....	33
Tôm đồng.....	35
Bọ nước.....	35
Sâu đỏ.....	35
Những loại thức ăn tươi khác cơ bản.....	36
Những loại thức ăn tươi khác.....	53
Những thức ăn khác ngoài thức ăn tươi.....	54
Những thức ăn khác: bắt đầu nuôi.....	55
GẤY GIỐNG.....	58
Chọn cặp cá.....	58
Quá trình sinh sản của cá.....	65
Chăm sóc trứng cá.....	66
Chăm sóc cá bột.....	70
Số lượng cá bột phát triển.....	74
CÁC BỆNH TẬT Ở CÁ TAI TƯỢNG.....	75
THÙ NUÔI CÁ TAI TƯỢNG CỦA NGƯỜI XUA VÀ NAY.....	78
NHỮNG GIỐNG CÁ TAI TƯỢNG NGƯỜI MÌNH THÍCH NUÔI.....	86
Cá Tai Tượng thường.....	87
Cá Tai Tượng Phi Châu.....	90
NUÔI TAI TƯỢNG TRONG AO HỒ.....	96